

DNES PO DVADSATJEDEN ROKOV MÁ SA AKYSI ZVLÁŠTNÝ POCIT, KEĎ SA PUTUJE PO STOPÁCH SLOVENSKÉHO NÁRODNÉHO POVSTANIA, OŽIVUJE SI JEHO UDALOSTI A PRED OCAMI SA STRIEDAJÚ VZÁCNE MOMENTY Z BOJOV, NEKONEČNÝCH POCHODOV, ILEGÁLNEJ ČINNOSTI, HRDINSKÉ TVÁRE A MIESTA POPRAVIŠT A VRAŽD SPÁCHANÝCH NA SLOVENSKOM NÁRODE. CHCEME VÁM PRETO NA 6. A 7. STRA-

Su udalosti, na ktoré sa nikdy nezabúda, sú miesta, ktoré pamäťajú. Ako každý iný národ má svoje národné významné dejiny, ktoré sú nevyčerpateľným žriedlom naslávnejšej historickej epochy, majú ich aj Slováci. Každý rok sa vraciajú k Slovenskému národnému povstaniu, ktoré zachvátilo praktický celé Slovensko v hrdinskom boji proti nemeckému nacizmu a fašizmu, za národné a sociálne oslobodenie, za novú republiku Slovákov a Čechov.

Slovensko nikdy nekapitulovalo. Po zrade spáchanej na ľude Československa v Mnichove, po hlučnom vyhlásení tzv. Slovenského štátu Tisovskou vládou slovenský ľud začal veľmi rýchle vyjadrovať svoj nesúhlas s politikou ludáckej vlády, začal rúcať základy ludáckeho vzoru fašistickej spolupráce. V Ružoberku, Trenčíne, Kremnici a iných výbuchajú protifašistické demonštrácie. Rastie štrajkové hnutie. V Handlovej proti štrajkujúcim baníkom vyšli žandári a tanky. Vznikli výbory ilegálneho hnutia, vytvorili sa pomerne silné antifašistické a komunistické skupiny študentskej mládeže. Tvoria sa partizánske jednotky do ktorých prechádzajú vojaci. Po prepadnutí SSSR hitlerovským Nemeckom v slovenskom ľude sa ďalej rozrástá antifašistický odpor. Veľmi výrazne sa prejavuje v slovenskej armáde, a to zvlášť medzi vojakmi, ktorých ludácky režim poslal do boja proti SSSR. Vojaci dávajú na javo, že nebudu bojovať za lúpičské ciele fašizmu, masovo prechádzajú na stranu sovietskej armády, na stranu partizánov, tvoria vojenské jednotky československej armády, škola sa ako parašutisti, zasilajú partizánske hnutie doma, ktoré dostáva pomoc zo Sovietskeho sväzu.

Na Slovensku nenávisť k fašizmu všeobecne rastie, medzi ľuďmi priam kypí národná uvedomenosť, láska k slobode, inšintktívna aj vedoma triedná uvedomenosť, zosilňujú sa rady komunistov, ktorí už v predmnochovských časoch boli vedúcou politickou silou a stali sa skutočným vodcom slovenského ľudu. Reákcia je izolovaná, partizánsky boj stáva sa stále viac príťažlivý.

Ked' v roku 1944 sovietske vojska bližia sa k hraniciam Slovenska, partizánske hnutie ako vlna mení sa na partizánsku vojnu. Partizáni prichádzajú medzi ľud. Chlapci z dedín a mládež zas húfne odchádzajú do hôr, začúpy žien a detí na chrbtoch vynášali muničiu, potraviny, aby pomohli svojim otcom a bratom v boji. Na želanie Tisovej vlády na Slovensko nastupujú hitlerovské výberové divízie Wehrmachtu a SS. Okupácia Slovenska stala sa signálom k otvorenému boju.

29. augusta 1944 rozletela sa do sveta zvesť: malý slovenský národ so zbraňou v ruke povstal v národooslobodzovacom boji — vybuchlo Slovenské národné povstanie. Dva mesiace tvrdých bojov na pravidelných frontoch — 6 mesiacov bojov v horách —

od augusta 1944 do apríla 1945 — bojovali povstaleckí vojaci, partizáni a spolu s nimi Češi, Poliaci, Francúzi a príslušníci iných národov, slovenský ľud z miest, obcí a osad, muži, ženy, starí a mladí. — Boje, budovanie prekážok, zásobovanie frontov, bojovníkov v horách počas bojového náporu nepriateľských peších a pancierových jednotiek v sile 6 až 8 divízií. Celý svet obdivoval otvorený, odhodlaný a hrdinský boj slovenského národa, v ktorom mala rozhodujúci vplyv robotnícka trieda vedená komunistickou stranou. Vo vedomi povstalcov a partizánov vyjadrovala sa nenávisť k vrahom, ktorí okupovali ich krajinu so zbraňou v ruke, ktorí mali ruku krvavu od preliatej krví ľudov európskych národov, najmä bratských slovanských národov, — Poliakov, Ukrajincov, Rusov a iných. V tom fažkom boji slovenský ľud neboli sám, najväčšia pomoc prišla z východu. Sovietske lietadlá schádzajú a vysadzujú pre povstalcov a partizánov tak potrebné zbrane a streľivo, zásobujú liekmi a potravinami, v tej nadľudskej borbe pomáhajú skúsenými kadrami dôstojníckymi a parašutistickými, lekármi.

Po urputných bojoch, pod tlakom obrovskej presily nacistov museli povstalci a partizáni odísť do hôr. Ale aj vtedy boj neslabne, povstalci nevzdávajú sa, bojujú ďalej. Začiatkom 1945 roku, keď sa blížila sovietska armáda, povstalci a partizáni spolu pracujú s ňou a keď sa front prevádzili na Slovensko, začlenili sa do Československého armádneho sboru a v jeho radoch pomohli oslobodiť zvýšok republiky.

Slovenské národné povstanie malo značný medzinárodný a vnútropolitický význam. Slovenský národ pred celým svetom svojou krvou dokumentoval svoje skutočne cítenie, svoju vernosť demokracii, bol prvým, ktorý na domácej pôde v otvorenom boji aj napriek mohutnej presile, bojoval so zbraňou v ruke za Československú republiku, za všeľudské ideály pokroku, spravodlivosti a bratstva slobodomilujúcich národov.

„Vojenský význam povstania je v tom — písal div. gen. L. Svoboda v septembri 1944 roku — že neočakávaná situácia na Slovensku značne skomplikovala pozíciu na celom východnom fronte. Ved' nastala vtedy, keď Hitler v posledných týždňoch stratil aspoň štyrikrát väčšie územie, ako bola rozloha predvojnového Nemecka. Ďalej vyradilo z Hitlerových záloch armádu, s ktorou predsa musel počítať. Hitler bol nútenej na tento nový vnútrozemský front nasadiť niekoľko nových divízií, ktoré podľa plánu generálneho štábu mali vykonať dôležité funkcie na Balkáne alebo západe. Ďalším úspechom bolo to, že prakticky celá dopravná sieť Slovenska sa stala nepoužiteľnou pre vojenské účely nemeckej armády. To to bola bolestná skutočnosť pre nemecké hlavné velenie“.

NE AJ OPISOM, AJ FOTOGRAFIAMI PRIBLIŽIŤ UDALOSTI TAMÝCH DNÍ A ASPOŇ STRUČNE UVIESŤ PO PAMÄTNÝCH MIESTACH HĽAVNÉHO SÍDLA POVSTANIA — BANSKEJ BYSTRICE. DOMÁCU SPRIEVODKYŇU ROBÍ NÁM NÁHODOU POZNANÁ JANA V., KTORÁ SÍCE MÁ PRÁVE TOLEKO ROKOV, KOLKO UBEHLO OD POVSTANIA A POZNÁ JEHO DEJINY UŽ LEN Z HISTÓRIE, PREDSA VIE NÁS ZOZNÁMIŤ SO ŽIVOU KRONIKOU MESTA, JEHO ÚTRPENIA A VÍTAZSTVA.

ŽIVOT

KULTURNÉ — SOCIÁLNI ČASOPIS

SRPEN — AUGUST — SIERPIEŃ — NR 8 — 1964 — CENA 1 zł.

KONFLIKT MEDZI FRANCÚZSKOM A MALOU EURÓPOU

Ked pred niekoľkými rokmi prezent de Gaulle oznamil, že pristúpenie V. Británie k šiestim štátom západnej Európy, ktoré tvoria spoločný trh, oficiálne pomenovaný Európskym hospodárskym spoločenstvom (EHS) — je nemožné, všeobecne vláda mienka a nebezpečnej kríze, ktorá postihla EHS skoro na samom začiatku jeho jestvovania. Vyhlásenie prezidenta de Gaulla zaváralo pred V. Britániou nielen dvere vznikajúcej na kontinente novej organizácie, ale predpovedalo tiež ďalšie konflikty tejto organizácie predovšetkým na pozadí pomeru k USA. Ako vidíme kríza mala dosť široký charakter a vrhala tieň na záležitosť atlantického paktu.

Napriek celej svojej vážnosti nebola to predsa vnútorná kríza EHS. Avšak ta ktorú prežíva súčasne a ktorá sa započala posledný deň júna, hrozí vnútorným rozbitím. Lebo nepodarilo sa dosiahnuť medzi účastníkmi EHS dohodu v záležitosti jedného z najdôležitejších problémov — spoločnej poľnohospodárskej politiky. Na jednej stránke je Francúzsko, na druhej ostatní členovia európskeho spoločenstva: NSR, Taliansko, Belgicko, Holandsko a Luxembursko.

Našli sa komentátori, ktorí túto krízu vysvetlovali povedomým pôsobením európskych štátov, ktoré čerpajú nota bene svoje odúševnenie z USA. Jednalo sa im o to, aby niekoľko mesiacov pred prezidentskými voľbami vo Francúzsku postavil prezidenta de Gaulla do faškej situácie v očiach verejnej mienky, a najmä v očiach sedliakov, ktorí mali mať zo spoločného trhu najväčšie výhody. Tvrdenie, že Francúzsko, keďže nebude môcť úplne odísť z európskeho spoločenstva bez značnej škody pre svoje záujmy, bude v konečnom výsledku nútene pristať na kompromis.

Známý francúzsky publicista prof. Duverger na stránkach denníka "Le Monde" kategorický odmietol takúto interpretáciu udalosti.

Vlastne neboli to západo-európski piati členovia EHS, ktorí chceli spôsobiť impas, ale práve samotné Francúzsko.

Lebo mylil by sa ten, kto by sa nazdával, že pozadím krízy je skutočne záležitosť spoločnej poľnohospodárskej politiky, to znamená dôvod viac alebo menej ekonomickej rázu. V skutočnosti, príčiny nezhod sú oveľa hlbšie a týkajú sa základného problému budúcnosti tej časti Európy: má zvíťazit gaullistická teória "Európy vlasti" alebo koncepcia nadnárodnnej, nadštátnnej organizácie, na oltári ktorej bude treba obetovať časť suverenity. Mnohí politickí pozorovalia sa nazdávajú, že gen. de Gaulle rozhodol sa vyvolat krízu ešte skôr než isté uznesenia mohli by byť schválené obyčajnou väčšinou hlasov, dopredu určujúc budúcu tvárnosť Európy. Kríza, ktorá prepukla v lone Európskeho spoločenstva na rozhraní júna a júla, neprišla neočakaváne. Lebo nezhody jestvujúce medzi obidvoma koncepciami Európy — gaullistickou a nadnárodnou — museli voľakedy vyustiť vo výbuchu. A v skutočnosti nie je najdôležitejšie, kto práve teraz vytiahol na denne svetlo konflikt, tkyiaci už dávno v EHS. Najdôležitejšie je to že, pri priležitosti exponovania tohto konfliktu stalo sa všetkým jasné, že je nemožné dlhšie zliepať Spoločný trh pomedzi technických, prostredkov, dohôd technického charakteru, že nadišiel čas zásadnej konfrontácie a že bez zdolania tejto základnej nezhody Spoločný trh môže sa stať mŕtvym pomenovaním. Lebo jestvujúca vzájomná nedôvera predstaviteľov dvoch rôznych tendencií, musela by viesť k brzdeniu práv EHS.

Jestvuje názor, že hlavnou príčinou krízy je gen. de Gaulle a jeho jednoznačný odpor voči nadštátným riešeniam. Avšak tento názor zdá sa byť od základov chybny. Lebo opozícia voči nadštátnnej idei ma všetky predpoklady prežiť nielen gen. de Gaulle ale dokonca UNR a je podobne zakorenána ako roku 1954 opozícia voči "európskej armáde".

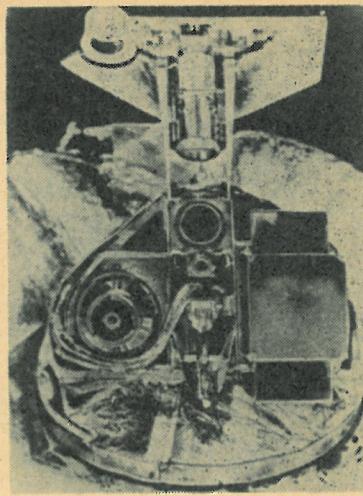
Pridajme k tomu ešte aj to, že samotná idea vzniku jednoho z najdôležitejších orgánov tejto novej nadštátnej Európy je veľmi nepresna. Jedna sa o európsky parlament. Ako previesť voľby do tohto parlamentu, keď v členských štátach nie všetky politické strany mali by rovnaký štart. Bolo by treba napr. zrušiť ilegalitu KPD v NSR. A ako previesť voľby do tohto parlamentu zachovávajúc mlčanie o reunifikácii Nemecka? A ak by sa ho nezachovalo, ako predísť konfliktu medzi verejnou šestich štátov EHS?

Vo Francúzsku — je treba si to pamätať — nevylučuje sa súčasne vznik spoločenstva všetkých. Len ke jestvuje dosť všeobecné podporovanie idei ekonomickej integrácie, natoľko väčšie námiety vzbudzuje politická integrácia. Spomienutý už prof. Duverger poznámenáva, že bez vyriešenia nemeckého problému fažko by bolo o nej vratie, a vieme napr., že veľká väčšina západonemeckej spoločnosti patrí k revizionistom, ktorých návrhy kategorický odmietajú Francúzci.

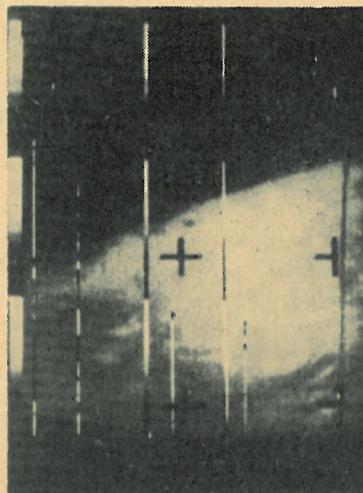
Preto kríza, ktorá prepukla vo výsledku zrážky medzi Francúzskom z jednej a piatimi členskými štátmi EHS z druhej strany, má všetky črtu štrukturálneho konfliktu s hlbším politickým pozadím. Tento konflikt bude mať vplyv v dajúcom sa predvídať období, na otázky spolupráce západného spojenectva.

TADEUSZ ROJEK

NAŠ FOTO SERVIS

W LIPCU byli my šwiadkami wielkich wydarzeń kosmicznych. Zw. Radziecki umieścił na orbitach wokółziemskich pięć sputników przy użyciu jednej rakiety nośnej oraz nową kosmiczną stację badawczą „Proton-1” o rekordowym ciężarze 12,2 ton. Do Marsa zbliżył się także w tym czasie amerykański pojazd „Mariner 4”, którego czarną stronę przedstawia zdjęcie. Z lewej strony widoczne jest „oko” kamery.

HISTORYCZNE, pierwsze zdanie powierzchni Marsa przekazał na Ziemię amerykański pojazd kosmiczny „Mariner 4”. Po przebyciu ok. 213 mln kilometrów „Mariner” sfotografował oświetloną stronę Marsa. Zdjęcie obejmuje powierzchnię około 320 km² i przedstawia najprawdopodobniej pustynię Phlegra. Zanim dotarło ono na Ziemię przebyło odległość około 244 mil km. Czarna część zdania to przestrzeń międzyplanetarna,

NASZE INTERWENCJE

Lublin dnia 29 lipca 1965 r.

REDAKCJA
Czasopisma Społeczno-Kulturalnego — ŽIVOT

W odpowiedzi na pismo z dnia 12.07.1965 r. L. dz. 270/65. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Lublinie informuje uprzejmie, iż Ob. Włodzimierz Hess — lubelski metaloplastyk i rzeźbiarz — otrzymał w dniu 19 lipca br. mieszkanie przy ul. Rynek 19.

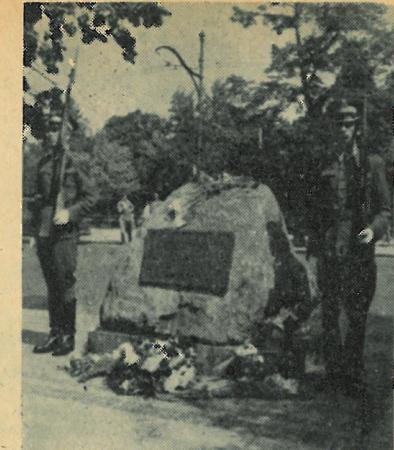
Jednocześnie zawiadamiamy, że w chwili obecnej nie jesteśmy w stanie przydzielić Ob. Hessowi pracowni na Starym Mieście (a taki warunek Ob. Hess postawił) ze względu na brak odpowiedniego pomieszczenia.

W wypadku wygospodarowania lokalu, który mógłby służyć jako pracownia, do sprawy powrócimy i postaramy się załatwić ją pozytywnie.

Lączymy pozdrowienia.

Z-ca Przewodniczącego
Prezydium MRN
Jerzy Lichodziejewski

1 SIERPNIA minęła 21 rocznica wybuchu powstania warszawskiego. W dniu tym, jak co roku, ludność stolicy oddała hołd pamięci żołnierzy powstania, którzy polegli w bohaterskiej walce z okupantem hitlerowskim o wyzwolenie kraju. Przy pomnikach, płytach pamiątkowych w miejscowościach uświetnionych krwią Polaków zapalone zostały znicze; warty honorowe zaciagnęli żołnierze WP, działacze ZBoWiD i harcerze.

PREZYDENCI Francji de Gaulle i Włoch Saragat dokonali uroczystego otwarcia tunelu pod najwyższym szczytem Europy Mont Blanc. Jest to najdłuższy tunel drogowy na świecie. Liczy on 11.600 m i zbudowany został przez Włochów i Francuzów w ciągu 6 lat. W czasie jego budowy zużyto ponad 700 ton materiałów wybuchowych, uprzatnięto — tylko po stronie francuskiej — pół miliona metrów sześciennych

gruzu. Tunel podparty jest 771.240 wspornikami stalowymi. Budowa kosztowała ok. 20 mln. dolarów. Tunel pod Mont Blanc ma 6 m wysokości i podwójną jezdnią o szerokości 3,5 m każda, co 300 m znajdują się specjalne miejsca na postój; urządzenia wentylacyjne umieszczone pod powierzchnią — dwa kanały doprowadzają świeże powietrze, jeden odprowadza zużyte.

KAPITALNYM rekordem świata dwóch polskich zawodniczek zakończył się bieg na 100 m rozebrany w ramach zawodów o Memoriał Rosicky'ego w Pradze. Irena Kirszenstein (z lewej) i Ewa Kłobukowska stoczyły ze sobą pasjonujący pojedynek uzyskując na mecie czas 11,1 lepszy o 0,1 sek. od dotychczasowego rekordu świata na tym dystansie. Świat lekkoatletyczny oczekuje z napięciem przekroczenia przez te zawodniczki w najbliższym czasie zaczarowanej granicy 11 sek.

W MOSKWIĘ zakończył się IV Międzynarodowy Festiwal Filmowy. Grand Prix festiwalu w konkursie filmów fabularnych przypadła filmom: radzieckiemu — „Wojna i pokój” i węgierskiemu — „Dwadzieścia godzin”. Złote medale otrzymały filmy: francuski — „Niebo nad głową” i czechosłowacki — „Zamach”. Polski film „Trzy kroki po ziemi” otrzymał medal srebrny. Medal za najlepszą rolę kobiecą w filmie „Małżeństwo po włosku” zdobyła Sophia Loren (na zdjęciu), która na zakończenie festiwalu przybyła do Moskwy.

MIESZKANIE DLA W. HESSA

Niezmiernie nam miło zakomunikować, że nasz apel skierowany do władz lubelskich z prośbą o przydzielenie mieszkaniu znanemu metaloplastyki i rzeźbiarzowi lubelskiemu Włodzimierzowi Hessowi spotkał się z szybką i pozytywną reakcją. Włodzimierz Hess otrzymał mieszkanie. A oto jego list do Redakcji.

„Dzięki Waszemu apelowi władz lubelskich przydzieliły mi mieszkanie. Trudno jest wyrazić słowa podziękowania dla Was w wszystkich, którzy okazali mi pomoc i poparcie. Dziękuję z całego serca i pożegnam Was. Włodzimierz Hess — Lublin — 22 lipca 1965 r.”

Korzystając z okazji, także Redakcja nasza pragnie podziękować serdecznie Komitetowi Wojewódzkiemu i Miejskiemu PZPR w Lublinie, lubelskiej Radzie Narodowej za pomoc okazaną Włodzimierzowi Hessowi. Mamy nadzieję, że także przyznanie pracowni lubelskiemu artystie jest już tylko kwestią czasu. Włodzimierzowi Hessowi życzymy dalszych osiągnięć w utrwalaniu pięknej sztuki ludowej lubelszczyzny i spokojnych dni w twórczej pracy.

GDZIE ŚWIADECTWA?

Redakcja otrzymuje liczne listy, w których nasi czytelnicy z Zubrzycy Dolnej, skarżą się, że od 1964 roku ich dzieci nie otrzymały świadectw szkolnych. Ponieważ nie pomogły interwencje zainteresowanych w tej sprawie, kierowane do władz oświatowych w Nowym Targu, pragniemy tą sprawą zainteresować bezpośrednio Ministerstwo Oświaty.

Sędziemy, że w wyniku naszej interwencji nie tylko dzieci otrzymają należne świadectwa, ale winni owej zaniedbania zostaną ukarani. Nie można bowiem dopuścić do takiej sytuacji, w wyniku której w roku ubiegłym dzieci nie mogły się dostać do szkoły zawodowej Kombinatu Skórzaneego w Nowym Targu, bo nie miały świadectw.

KEĎ VODA STRHNE PÚTA...

Najskôr topiaci sa sneh, ktorý v obrovských množstvach napadal koncom zimy, premenil horúce potoky na prudké rieky. Neskôr stále dážde, aké Európa už dávno nepamätaла pozdvihovali úroveň vody v riekach. Voda podmývala ochrané hrádze, ktoré len s ťažkosťami zadzívali rozsúrený živel. Do boja stanuli desiatky tisícov ľudí. Pršalo bez prestania. Z hôr stekali topiaci ľadovec, až konečne vody riek zatopili role, dediny a mesta.

V Poľsku tato povodeň len koncom mája a začiatkom júna — ako pamäťame — postihla: 10 okresov opolského vojvodstva, 17 vroclavského a 13 zielonogórského. Spôsobila obrovské škody najmä na komunálnych a dopravných zariadeniach. Predpokladá sa že celkové straty vzniklé v tomto období spolu so stratami, ktoré vznikli počas jarnejho stekania vód a ľadu — činia asi 1 miliard 120 mil. zlotých.

Aby čo najrýchlejšie odstranil cititeľné škody je potrebné aj nové náradie pre podniky vodohospodárstva a meliorácie, aj všeobecná pomoc poškodeným rolníkom, aj stavebné materiále. Je tiež nutné vybudovanie nových regulačných zariadení a vodných nádrží. S pomocou prišiel štát. Ekonomický výbor rady ministrov schválil uznesenie, ktoré zaistuje odstránenie následkov povodne. Z rezerv ústredného rozpočtu boli uvoľnené patričné finančné prostriedky na tento účel. Boli zvýšené úlohy tohoročného plánu Ústredného úradu vodohospodárstva a boli priznané prostriedky na nákup potrebného náradia.

Tohoročnou povodňou boli postihnuté aj iné krajinu. V Juhoslávii jej rozmiery — ako vieme z denného tlače — porovnávajú sa k škodám spôsobeným tragicími následkami zemetrasenia v hlavnom meste Makedónska — Skopje. Na Slovensku zasa, povodňou stáročia môže sa pomenovať následky tlaku vzbúreného Dunaja na ochranné hrádze slovenskej podunajskej nížiny.

Viac ako 100 dní útočil rozzúrený Dunaj, ktorého hladina bola o viac ako 6 metrov vyššia od normálneho stavu. Viac ako 3 mesiace trval boj o udržanie ochranných hrádzí neustále upevňovaných tisíckami vriec piesku a umelými hmotami. Vojaci a občania, čatý najväčších stavebných podnikov z celej republiky zahradzovali cestu vode, tečúcej zo vzbúrenej rieky cez priehrú v ochranej hrádzi.

Voda dáva život, ale ak sa človeku vymkne z rúk, keď potrhá naložené pevné púta, prináša zničenie. Na Slovensku sa hodnotí, že ani turecké vojny, ani druhá svetová vojna nespôsobili toľké škody, nezničili toľké domy, ako vodný živel z číčovskej a patinskej priehrane. Straty siahajú miiliardy korún. Hospodárske zariadenia, cesty, domy, komunálne zariadenia elektrické a telefonické vedenie, transformátory zobraza rozzúrený živel. Bolo evakuovaných 52 tisíc osôb zo 47 dedín. Presný počet zničených domov nie je ešte ustálený. Najväčšie škody spôsobila voda poľnohospodárstvu, len na malej ploche bude možné tento rok siat pre zaplavene a podmoklé polia. Na žiadost našich čitateľov na strane 9. prinášame priamu reláciu z terénov postihnutých povodňou.

Do roku 1970 dedina obdrží viac ako 140 tis. traktorov a iných strojov. Je to veľa ak zoberieme do úvahy, že aktuálne máme ich viac ako 35 tis. Je len samozrejme, že už súčasne bolo nutné rozprávšťanie o patričných formách riadenia tohto obrovského bohatstva, ako aj ustálenie smerov patričného rozmiestenia, aby bolo čo najlepšie využívané.

Za týmto účelom politbyro ústredného výboru PZPR a prezídium NK ZSL schválili v júni t.r. patričné uznesenie, ktoré vytýčuje smery ďalšieho zlepšovania forem hospodárenia mechanickým náradím. Uznesenie poukazuje na nutnosť doplnenia krytérií koncentrácie náradia v oblastiach, v ktorých je nedostatok pracovných sil, čo sťahuje a brzdí rozvoj poľnohospodárskej produkcie.

Okrem toho uznesenie vytvára priaznivejšie podmienky pre plánovité spájanie programu mechanizácie s inými prostriedkami vplyvajúcimi na rast poľnohospodárskej výrobky a produktivity.

Prax dosvedčuje, že na dedinách, kde už jestvuje patričné množstvo mechanického náradia lepšie prebiehajú poľnohospodárske práce, najmä také ako orba, podmietanie, žatva atď. Značne sa tiež zlepšili služby prepracovania poľnohospodárských ploch a dovoz výrobných prostriedkov nutných pre poľnohospodárstvo.

Minister poľnohospodárstva súdr. M. Jagielski na plenárnom zasadnutí výboru pre záležitosti poľnohospodárstva pri KC PZPR povedal: „Máme záujem o intenzifikáciu celejho poľnohospodárstva, najviac nám však záleží na zvýšení jeho produktivity. Práve preto musíme posíriť intenzifikáciu stredných a malých sedliackých gazdovstiev. Zo zorného uhla úrovne produktivity v prepočítaní na hektár, pre-

Priezvisko tohto slovenského maliara je dnes tak známe vo svete, že nemusíme ho predstavovať. Priomeňme len, že **Ludovit Fulla** narodil sa na Slovensku v Ružomberku roku 1902. Študoval v Prahe na umelecko-priemyselnej škole u prof. Hofbauera i Kysela v prvej polovici dvadsaťtych rokov. Dnes je všeobecne uznávaným doma a v cudzine maliarom, grafikom a inscenátorom ako aj určite najvýznamnejším slovenským tvorcом.

Varšava mala možnosť obdivovať — vďaka výstave organizovanej Ceskoslovenským kultúrnym strediskom — diela Fullu, celý široký vejár jeho umeleckej dielne, nekaždodennej, krásnej a súčasne diskusnej. Lebo Fulla nie je typickým predstaviteľom palety, ktorý prenáša na plátno bohatu ľudovosť. Hoci — je nutne zdôrazniť — práve táto ľudovosť dominuje v jeho tvorbe. Hľadiac na jeho diela jedno za druhým pripomíname si aj krajinku slovenskej dediny, aj ročné obdobia tejto krajiny, aj úmornu prácu vidiečanov a folkloristické ľudské postavy, ktoré ešte aj dnes stretávame na slovenských dedinkach. Prečo potom výhrada, že Fulla vo svojom umení nie je úplne ľudový? Preto lebo nechápe ľudovosť tradične, ale vidi v nej len prameň umeleckej inšpirácie, materiál pre svoj talent. A talent má Fulla neobvyklý. Kompozícia, farebné zladenie, linia a povrch diel sú ideálne vo forme a súčasne poznácané hlubokou angažovanosťou.

Z diel sústredených na výstave vidíme, že dušu umelca trápili pochybnosti nielen tvorčie ale aj sociálne. Vráviam nám to hoci len tématika, v ktorej prevláda človek činný, pri práci, a ak je to krajin-

ka, tak živá, plná zvláštného ozvudu, nie mŕtvá. Vrávia nám to tiež isté skutočnosti jeho životopisu. Priomeňme si opäť, že Fulla už v škole angažoval sa do sociálno-umeleckého prúdu, charakteristického pre toto obdobie. V rokoch 1924 — 25 bol spolupracovníkom pokrokového časopisu „Dav“ a ilustroval početné publikácie socialistických autorov. Keď prišiel do Bratislavu roku 1928, pôsobil na škole umeleckého remesla, kde bol profesorom. Táto škola bola obdobná s dessauským Bauhausom. V rokoch 1930-32 spolupracuje s maliarom Mikulášom Galandom a vydáva „Súkromne listy“, ktoré sú manifestom slovenskej umeleckej avantgardy.

Dnes oveľa ľahší štart a životný dráhu, nakoľko mecenášom umenia je štát. Odberateľom umeleckých diel nie je dnes úzky kruh ľudí, ale masoví milovníci umenia. Pre nich v 18 galériach je sprístupnených skoro pol milióna maliarských diel domácich i zahraničných umelcov. Každý rok je organizovaných skoro tisíc ďalších verejných výstav, ktoré navštěvuje skoro 3 milióny osôb. Najdôležitejším galériami sú národné galérie v Prahe a Bratislavě. Práve bratislavská galéria umožnila a sprístupnila polskéj verejnosti diela majstra Fullu.

Dnes L. Fulla je slávny. Je uznávaným, získal početné medzinárodné odmeny a titul národného umel-

DIELA MAJSTRA FULLU

Vidíme, ako umelec v tom čase bol spoločenský angažovaný, jeho zrak siahal vždy oveľa ďalej, ako zorný uhol jeho palety. Práve na tomto pozadí vznikli najlepšie, podľa recenzenta, diela, ktorých mocnou stránkou je kontakt aký ihned navádzajú s návštěvníkom.

Pri tejto príležitosti je tiež zahodno spomenúť o veľkých možnostiach, ktoré v socialistickom Česko-slovensku boli vytvorené pre rozvoj umenia. Mladí maliari majú

ca. Získal zaslúžene. Preto veľmi účelná bola iniciatíva Československého kultúrneho strediska ukazania jeho diel poľskej verejnosti, ktorú vždy zaujímali a zaujímajú všetky úspechy nášho južného suseda a piateľa. Celý deň na výstave je rušno, ľudia si pozerajú obrazy, nádherné gobeliny, ilustrácie. A vedia v nich kus krásneho Slovenska v celej jeho kráske a nádheri.

MARIAN KAŠKIEWICZ

vážna väčšina sedliackých gazdovstiev počítajúcich viac ako 7 ha nelíši sa príliš od menších gazdovstiev. Príčinou toho je malý počet pracovných sil a dopravných prostriedkov vo väčších gazdovstvach. Samozrejme žiadne iný prostriedok z nášho arzenálu nevyrieši nám tento problém, len mechanizácia".

Vo svetle horeuvedeného zistenia vzniká nutnosť takého rozmiestenia poľnohospodárskych strojov a traktorov, aby ich praca priniesla určené výsledky v rastlinnej a živočíšnej výrobe. Jedná sa o tzv. koncentráciu traktorov, ktoréj zásady boli určené v uznesení.

pracovných sôl, vysoký počet koní na 100 hektárov obrábanej pôdy a gazdovstva sú veľmi rozdrobené. Na miesto nich koncentráciu budú pojaťe tie dediny a obce, v ktorých väčšina gazdovstiev má viac ako 7 ha ako aj pomerne lepšiu pôdu. Samozrejme nie je to jediným kritériom.

Novým momentom v uznesení je to, že Štátom mechanizačným staniciam ukladá sa dôraznú povinnosť spolupôsobenia s rolníckymi krúžkami v oboře výberu patrične kvalifikovaných mechanizátorov a dispozitívov, ktorí rada užívateľov, predstaviteľov rolníckych krúžkov; zverí prácu ako aj povinnosť zodpovednosti za údržbu náradia a jeho prípravu k práci.

Ako bude táto záležitosť vypadať v podmienkach malých gazdovstiev?

V podmienkach malého gazdovstva kôň je ľahko vyriešiteľným problémom. Niekoľko ho ľahko nahradí traktor. Doteraz nebola započatá výroba ľahkých strojov, ktoré by nahradili v práci koňa. Jedná sa tu predovšetkým o gazdovstva o povrchu 3-4 hektárov a k tomu ešte rozdrobené. Ale poukazuje sa na to, a malo by sa o to snažiť, aby malé gazdovstva zriekali sa jedného koňa. Veľký počet gazdovstiev má 2 kone, čo je veľkým zaťažením kravínovej bilancie. K ľahkým prácам mal by byť používaný traktor. Uznesenie vytvára podmienky, aby traktor stával sa skutočne konkurentom koňa. Bude to dosažiteľné v podmienkach nasýtenia dediny patričným počtom mechanického náradia. Bude sa tiež stvárať iná relácia cien a nákladov za mechanizačné služby, čo bude priaznivé eliminovať koňa z tých menších sedliackých gazdovstiev.

D. PERUN

VÝŠIA MECHANIZÁCIA - LEPŠIE VÝSLEDKY

Sám život určil niektoré formy pôsobnosti. V tých vojvodstvach ako poznańské a bydgožské vznikli medzikrúžkové základne. Vznikli najmä v tých oblastiach, v ktorých sa prejavuje nedostatok pracovných sil a kde jestvuje väčšie množstvo veľkých gazdovstiev.

V súvislosti s tým uznesenie poukazuje na nutnosť skorigovania doterajšej koncentrácie, eliminujúc z nej tie obce v ktorých je dostatočný počet

Nedeľa 13. júna v Niedzici. Ako na ob-jednávku od rána je pekné počasie. Je pravdou, že blato len vysýcha, Niedzicza je ešte rozvodnená, ale konečne slinko. Pred bûdkou uprostred Niedzice hromadia sa sviatočne vyobliekaní ľudia. Aj ja prichádzam, čítam plagát: „ČsKS organizuje preteky... Počiatok 12. hodín...“

V poludnie v kine tlačenica. Asi 400 osôb z Niedzice a okolitých dediniek nemôže sa vpratiť do sále. Niektorí stoja, niektorí pozerajú oblokom. Začína sa. Augustyn Bryja, vyznamenaný nedávno odznakom „Zaslúženého kultúrneho činiteľa“ zahajuje eliminácie. V prvom rade na sále sedí 5 členná komisia, ktorá bude hodnotiť jednotlivé súbory. Sú to Ján Magiera zo Spiša, Bronislav Knapčík z Krakova (Ústredný výbor), Ján Ondica z Oravy a dva predstaviteľia Vojvodského domu kultúry z Krakova Krystyna Krasicka — dramatická umelkyňa a profesor hudby Stanisław Galas. Za nimi starí, mladí a tí najmladší často ešte na rukách svojich mamičiek. Chýba len predstaviteľ Okresného domu kultúry z Nowego Targu. ČsKS posalo pozvánku, žiaľ nikto neprišiel.

KTORÝ SÚBOR NAJLEPŠÍ ?

Na scéne hudobný súbor z Łapsz Wyżnych. Spievajú: „Od Oravy vietor veje“, „Červená ružička“, „Vez ti zajdu i ja zajdu“. Najviac sa páči „Na lapšanskom moste, bila rúža roste“, všetci ju poznajú, niektorí sa pokúšajú po tichej sprevádzat. „Opustil ma chlapec modrooký“ tiež sa páči. Sála každu chvíľu odmenuje súbor potleskom.

III. dejstvo „Kmotrovecov“ od Jána Skalku predvádzajú divadelný súbor z Łapsz Wyżnych. Je treba priznať, že Augustyn Bryja, ktorý viedie obidva lapšanské súbory, skutočne zaslúži si odznak „Zaslúženého kultúrneho činiteľa“. Až dva súbory z tejto dediny zúčastňujú sa eliminácií. Domnievame sa, že aj ako kultúrny inštruktor ČsKS na Spiši v budúcnosti sa vynasnaží, aby aj v iných dedinkach súbory Spoločnosti vystúpovali s takým istým úspechom, ako ten z Łapsz Wyżnych. Zatiaľ na javisku vystupujú „manželia“ — Eva a Ján (Margita Drážkova a Cyril Blazoszek) ako aj Zuza a Juro (Anna Krysik i Franciszek Szwarek) a samozrejme kmotrovce — (Ján Kiedziuch). Sála počúva a hľadí. Aký bude koniec? Udobria sa? Alebo snad rozhodne? Všetko v poriadku, na vine bol kmotrovec... Všetci sú spokojní, v sále stále väčšia tlačenica. Potlesk. Členovia komisie zapisujú si do zápisníkov prvé poznámky.

V sále pohnutie. Väčšina Niedzičanov netrpezlivovo očakáva ďalší súbor. To sú predsa ich známi, dievčata a chlapci z ich dedinky. Ako dopadnú? Zofia Bogaczek, všeobecne talentovaná a obetavá vedúca súboru pripravila hru Jána Holého „Kubo“. Dnes predvádzajú časť II. a III. dejstva. Začinajú ľudovou pesničkou. A potom na javisku stretáva sa Paľo a Anča. Neskôr prichádza lovecký a Čigánka... Súbor hra veľmi dobre, všetci, tak Zofia Bogaczek ako aj Helena Stráček, Zofia Piątek a Wendelin Kapołka (Kubo), Józef Piątek aj Antoni Bogaczek snažia sa ukazať čo vedia. „Žiaľ k výsledku pripravovali sme sa príliš krátko“ — vráv cez prestávku „Kubo“. Práca na roli, cestovanie za prácou do Československa, starostlivosť s dekoráciou, málo textov na výber. A je medzi nami talentovaná mládež. Hrali sme dokonca aj „Morálku paní Dulskej“ od G. Zapojskej. Len aby bolo viac času a dobrých divadelných hier, vraviačich o našom dedinskem živote. Ostatní členovia súboru prikyvujú.

TAK AKO JĀNOŠÍKOVI CHLAPCI

Studenti trávia prázdniny v horách. Spievajú, rozprávajú si svoje príhody, smejú sa. Počuli ich zbojnici. Nevedia, že študenti sú tak isto chudobní ako oni. Prepadávajú ich. Chudobný chudobného však neukrividí... Taký bol vo veľkej skrátke obsah hry, ktorú predviedol na niedzickom javisku súbor z Krempach. To bolo II. dejstvo hry od Sama Chalupku „Kocúrkovo“. Najlepšie hrali Jan a Walenty Surma, Alojzy Galuš — vedúci súboru, Walenty Brzyzek, Andrzej Chyla ako aj Józef Łoječek a Jan Łukasz. Práve im priznala komisia prvé miesto. Súbor predviedol zaujímavú hru. Ostatne z „Kocúrkovom“ vystupoval minulý rok w Kaewine, Niedzici, Jurgowe, Krempachoch, Łapszach Wyżnych a dokonca w Nowom Targu. Gratulujeme Krempachom, ich súbor bol skutočne najlepší.

POZNÁMKY O ELIMINÁCIACH

Príjemný bol pohľad na spievajúci a hrajúci Spiš. Bolo viditeľné, že súbory snažili sa ukazať to najlepšie a to tak čo sa týka repertoáru ako aj po jazykovej stránke. Len škoda, že pretekov zúčastnilo sa tak málo súborov. Predsa pamätame, že voľakedy Jurgów, Nowa Biala, Kacwin či Łapszanka vystúpovali často s úspechom na podobných podujatiach.

Kde bolo by treba hľadať vinu za tak priemernu frekvenciu na jarnej prehliadke? Asi v príliš malej starostlivosti Ústredného výboru a Obvodného výboru a dodanie nových divadelných hier pre súbory, nepokúšaním sa, alebo príliš nedostatočným pokúšaním sa, o založenie nových súborov alebo reaktivovaním tých ktoré dávnejšie jestvovali. Aj miestne skupiny mali by prihliadnúť k zakladaniu nových divadelných krúžkov alebo hudobných súborov, tým viac, že je už náčase započať prípravy na ďalšiu, jesennú prehliadku.

Som si istý, že zúčastní sa jej najmenej dvakrát toľko súborov ako vystupovalo v Niedzici, a jesenný program bude ešte lepší, rozmanitejší a vypracovaný po jazykovej stránke.

Ziaľ aj tentokrát opakovala sa situácia, ktorá mala mesto počas prehliadky umeleckých súborov v Jablonke (redakcia upozorňovala na to tak v priamych rozhovoroch s členmi Ústredného výboru ako aj písala o tom v jednom z minulých čísel). Po skončení eliminácií v Niedzici opäť členovia vystupujúcich súborov nemali priležitosť stretnuť sa s členmi komisie z Krakova — odborníkmi v obore divadla, piesní a tanca. A predsa takéto stretnutie je veľkou príležitosťou, aby „za tepla“ prediskutovať úspechy alebo nedostatky vystupujúcich súborov, inštrúovania jednotlivých hercov o spôsobe interpretácie danej úlohy, poukazanie na patričný spôsob režie hry, pohovor o možnostiach urobenia vlastnými silami dekorácií, všeobecnú výmenu názorov. Súbor môhli by sa oboznámiť so špecifickou hrou toho ktorého predstavenia, výmeniť si názory o hre alebo úlohe. Škoda, že toto všetko nemalo miesto v Niedzici, lebo na ďalšiu priležitosť bude treba čakať určite niekoľko mesiacov, a predsa medzitým bolo by možné odstrániť mnohých nedostatkov.

Celé podujatie však je treba hodnotiť ako veľmi vydarené.

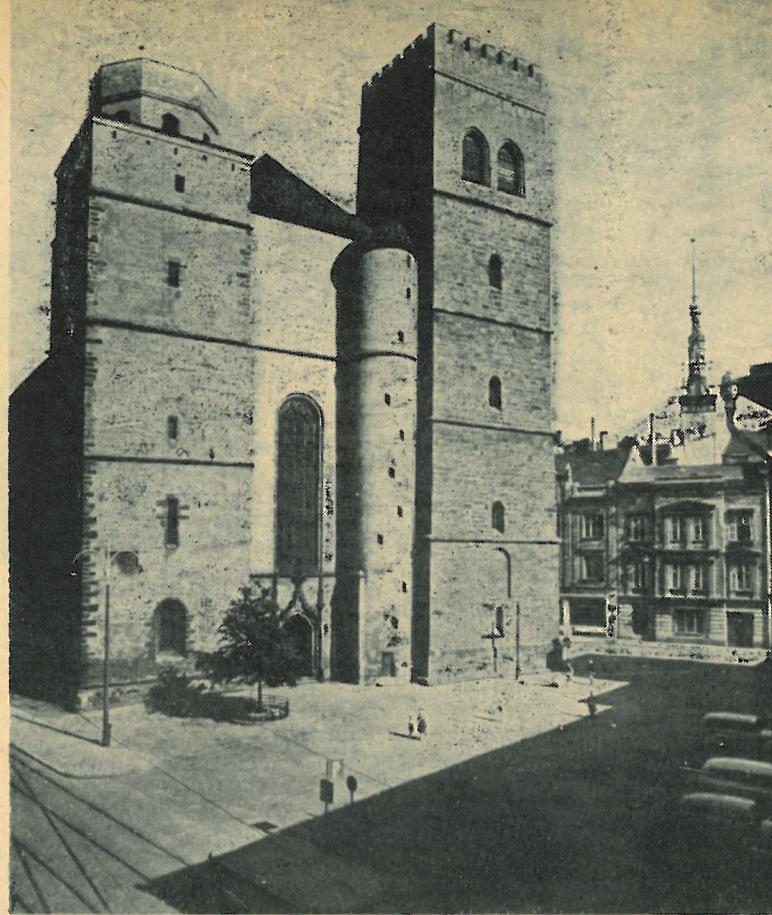
Blažoželáme súborom vystupujúcim v Niedzici, ich vedúcim ako aj Obvodnému výboru v Kacwine za dobru organizáciu prehliadky. Len aby podujatí tohto druhu bolo v budúcnosti čo najviac.

A tu sú konečné výsledky prehliadky divadelných súborov:

- I. miesto — Krempachy
- II. miesto — Niedzica
- III. miesto — Łapsze Wyżne

V kategórii hudobných súborov vyznamenanie obdržali Łapsze Wyżne za zaujímavý výber a prevedenie slovenských ľudových piesní.

PAWEŁ DERESZ

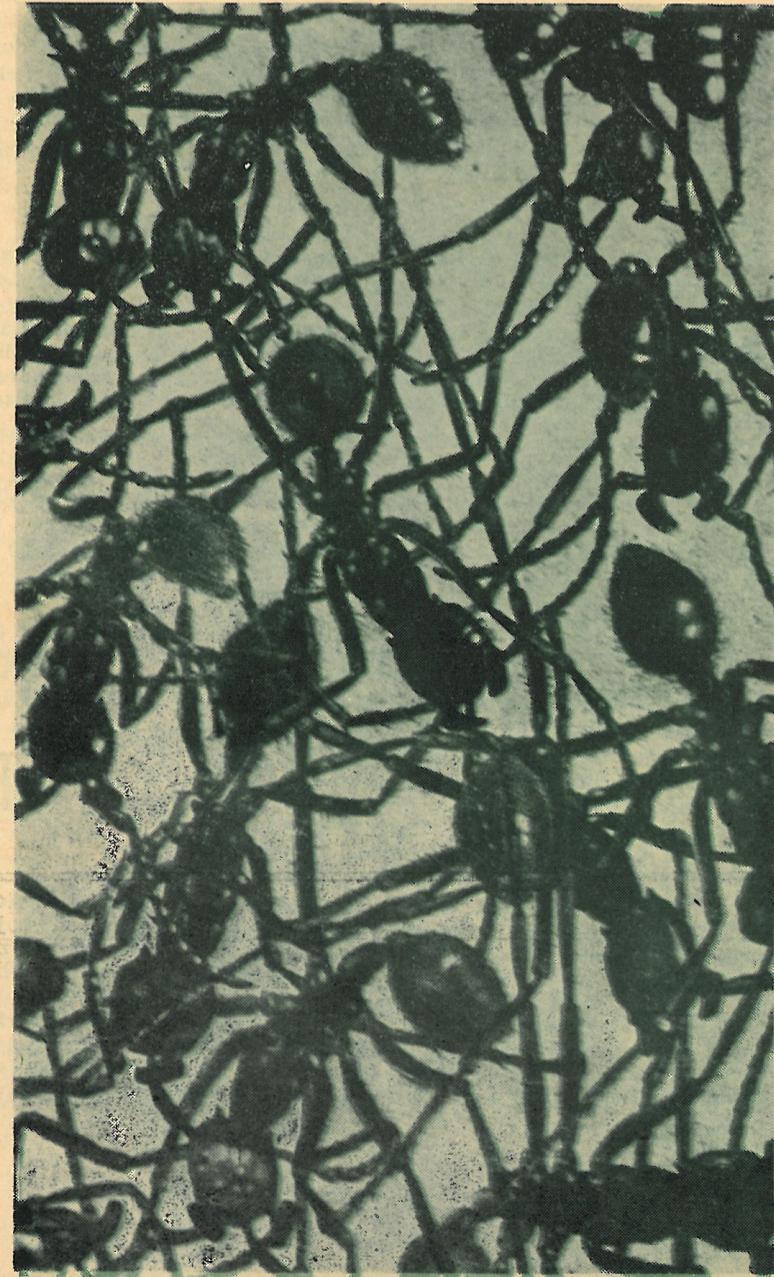
OLOMOUC. V bohatom súboru architektonických pamätek mesta zaujímá významné miesto gotická stavba morického chrámu, budovaná od poloviny 13. do počiatku 16. storočia. Jej interiér chová niekoľko vzácnych uměleckohistorických pamätek. V pozadí radničná veža.

Vážený soudruhu redaktore,

jesem pravidelným odberecom a čtenárem měsíčníku Život, který svým obsahem a formou se mi velmi zaměřuje. Zejména si rád přečtu cestopisné reportáže, včetně informací o některých městech (Dražďany, Varšava, Paříž, Bratislava aj.) jak v poslední době publikujete.

Dovolil jsem si zpracovat a v příloze Vám předložit podobný článek o městu Olomouci, které bylo dříve významných událostí, které prožíval český národ během uplynulých století. Dnes je toto město oblíbeným místem konání různých celostátních akcí a cílem mnoha zahraničních hostí, včetně hostí z Polska. Jak jistě víte, město má i mimořádně blízký vztah k historii československo-polských vztahů.

TERMITY

PROCHÁZKA PO OLOMOUCI

Město Olomouc je jedním z nejstarších politických, hospodářských i kulturních středisek českých zemí. Jeho přízivná zeměpisná poloha značně ovlivňovala jeho rozvoj.

První písemné záznamy o Olomouci se nalézají v Kosmově kronice v roce 1055, ale založení města se klade do doby mnohem dřívější. Nejpozději od 9. století stál v městech dnešního Klášterního Hradiska, na nízké terénní vlně staroslovanský hrad. Předcházel sídelnímu hradu údělných knížat z rodu Přemyslovců.

Velmi výhodný brod na řece Moravě v celém jejím středním toku, stal se postupně velmi důležitým komunikačním uzlem. Z obchodních cest, které tudy procházely, byla nejdůležitější cesta později pojmenovaná — dnes užívaná — „Polská“, spojující střední Čechy s Horním Slezskem, Krakovskem a Kyjevskou Rusí. Tato obchodní cesta způsobila, že už v druhé polovině 11. století existovala v okolí dnešní Olomouce podhradní trhová slovanská osada, později ves.

S rozvojem výrobních sil raně feudální společnosti postupovala dělba práce mezi zemědělskou a řemeslnou výrobou, a tak nabývalo olomoucké sídliště již ve 12. století pod ochranou knížecího rodu spolu s významem centra politické a církevní moci, také charakter střediska řemesel a rozvinutého obchodu — tedy charakter města.

Do politických dějin státu se Olomouc zapsal jako rezidence údělných knížat z přemyslovského rodu i jako hlavní město Moravy, do církevních dějin jako sídlo biskupů a později arcibiskupů. Do kulturních dějin vstoupila Olomouc zejména zřízením univerzity, která je po pražské Karlově univerzitě nejstarší v ČSSR. Konečně do historie vojenství je Olomouc zařazována jako významná pohraniční pevnost bývalé habsburské monarchie. Olomouc také přispěla velkým podí-

lem do národních dějin svým aktivním bojem za národní obrození Moravy v 19. století.

Tisíciletá minulost Olomouce musela ovšem na jejím vzhledu zanechat své charakteristické stopy. Vždyť od zbytků přemyslovského hradu, vybudovaného ještě v románském slohu, jsou zde zastoupeny všechny druhy stavitelského umění přes gotické, renesanční a barokní až po nejnovější objekty moderní architektury s vyspělou technikou vybavení některých výrobních a vědeckých pracovišť.

Olomouc se vyvýjela poněkud odlišně od jiných měst, zvláště měst přibližně stejné velikosti. V období, kdy nastával rozvoj industrializace, tj. v polovině minulého století, bylo město ještě pevností, pro kterou platil zákaz budování průmyslu. V důsledku toho město zaostalo. Ještě v pozdějších dobách platil názor, že Olomouc má být tichým městem kultury. To se projevovalo na sociálním složení obyvatelstva. Dělnická třída byla ve městě relativně početně slabší. I přesto ale docházelo k ostrým srážkám mezi dělníky a ozbrojenou mocí buržoazního Československa.

II. světová válka zanechala vážné stopy na vzhledu města. Olomouc byla opěrným bodem, který měl za úkol zadržet postupující Sovětskou armádu. Za tím účelem bylo město obecně protitankovým příkopem, byly připraveny pozice pro různé druhy dělostřeleckých zbraní, vykopány celé soustavy zákopů, v ulicích postaveny barikádní uzávěrky atd. Díky strategickému a rychlému postupu Sovětské armády nezbývalo Němcům mít jiného, než prchat, aby zachránili co se ještě dalo. Mnoho vojnů a důstojníků Rudé armády se nevrátilo do své vlasti, zaplatili za osvobození Československa svými životy. Jejich hroby jsou soustředěny na ústředním hřbitově v Olomouci, kde je pochováno celkem 1 505 sovětských vojáků.

Mezi 38 městskými památkovými rezervacemi v ČSSR je Olomouc po Praze územně největší a vedle Kutné Hory také historicky a umělecky nejvýznamnější. Olomoucká městská památková rezervace zahrnuje 660 objektů, mezi nimiž je řada staveb, významných nejen z hlediska cestovního ruchu. Je to například radnice s orlojem, monumentální barokní trojčinné sousoší, zastiňující podobná sousoší ve Vidni, Salzburgu a jinde. Nachází se zde jedinečný soubor šesti kašen, které patří ke skvostům barokního sochařství nejen v českých zemích, ale v celé Evropě.

V letech 1959–1961 byly ze státních prostředků milionovým nákladem opraveny vzácné barokní varhany, dílo vratislavského mistra Michala Englera z let 1740–1745. Po zničení jeho prací na území Polska za poslední války jsou olomoucké Englerovy varhany světovým unikátem. Mají 96 znějících hlasů, 137 rejstříků, 5 manuálů a 10 400 píšťal a jsou dnes největším nástrojem v ČSSR. Jejich největší písťata je vysoká 11,75 metru a má průměr 56 centimetrů, nejmenší je 5 cm dlouhá a 3 mm má v průměru. Varhany se nachází v kostele sv. Mořice.

Jedna z nejvýznamnějších olomouckých památek — Přemyslovský palác — není zatím veřejnosti přístupná. Její zpřístupnění se připravuje na nejbližší dobu. Historicky je palác významný tím, že dne 4. srpna 1306 byl zde zavražděn český král Václav III., který vymřel rod Přemyslovců po meči.

Dále se může Olomouc pochlubit Pařížskou universitou, která má čtyři fakulty, širokou síť středního a odborného školství, divadlo Oldřicha Štibora s činoherním, baletním, operním a operetním souborem, symfonickým orchestrem Moravskou filharmonií, který byl u příležitosti 20. výročí

osvobození vyznamenán vysokým státním vyznamenáním.

Ve městě je 16 tělovýchovných jednot s 97 oddíly. V provozu je nejmodernější a největší krytý plavecký bazén v ČSSR.

Návštěvníky Olomouce překvapují rozsáhlé sady přesahující 40 ha, které obklopují historické jádro města.

V následujících letech se stává Olomouc významnou také tím, že se zde konají celostátní výstavy okrasného zahradnictví. Letošní výstava se bude konat již počest v době od 14. srpna do 5. září 1965. Již je připravena bohatá expozice jehličin, vřesovištních rostlin, stepních rostlin, kaktusů, letniček, přes 6 000 exponátů pokojových rostlin, kolem 100 druhů jířin, hlavní druhy pěstovaných léčivek, bude zainstalována dekorace vstupních hal, obytných místností, bude vzpomenuto zvláštní expozici slezského rodáka, brněnského mnicha Jana Řehoře Mandla, zakladatele nauky o dědičnosti. Výstava bude s mezinárodní účastí vystavovatelů z NDR, NSR, Itálie, Rakouska, Francie a Belgie.

Město Olomouc má velmi výhodnou geografickou polohu. Leží v centru státu, na křižovatce důležitých komunikací. Přes Olomouc prochází evropská dálková silnice E 7 (Varšava—Krajkov—Víděň—Rím), dálnice Praha—Vysoké Tatry, je zde důležitá železniční křižovatka. Olomouc se v minulém roce se 116 000 návštěvníky dostala na páté místo v ČSSR (po Praze, Bratislavě, Brně a Karlových Varech).

Hanácká metropole — Olomouc, ležící nedaleko čs.—polských hranic poskytuje nebezpečnou podívanou na kulturně historické památky, nezapomenutelné vzpomínky na zahradnickou výstavu i návštěvníkům z Polska.

O. MATUŠEK

ÚTOČIA!

Pred niekoľkými rokmi vzrušila ľudi na brehu kanadského jazera Ontario neuvěřitelná zpráva. Istý farmár sa vrátil unavený domov a sadol si do kresla, vlastne, zvalil sa na zem, lebo kreslo sa pod ním rozsypalo. Prekvapený sa pozbieranl a oprel o stenu. Ozvalo sa duté zaprášanie a zvalila sa aj stena...

Ludia sa nazdávali, že přičinou bol črvotč, že stena bola spráchnivená. Kanadania stavajú totiž dodnes svoje domy väčšinou z dreva. M. Reynolds, obchodník z Toronta, bol však onedlho svedkom inej udalosti. Jedného rána sa zobil a pozrel na povalu svojej izby. Nevedel, či ho neklamá zmysly: z povaly viseli dve dlhé čierne rúry. Nemohol pochopíť, ako sa ta dostať. Vzal si na pomoc kladivo, ale rúry nie že sa nepohli, ale naopak, strhli sa sebou aj priečne hrady, ktoré podopierali povalu. Reynolds oznánil škodu pojsovnou a podal žalobu na staviteľa. Posudok ho prekvapil. Dom napadli TERMITY, ktoré doslova ho rozžrali.

Kto sú tito pomerne mali, ale veľmi nebezpeční nepriatelia človeka, pre ktorých drevo nie je nijakou prekážkou? Ba, ako sa najnovšie zistilo, ani betón a železo?

Tak ako včely, osy a mravce, aj termity patria k tzv. sociálnemu hmyzu. Zdržujú sa v „štátoch“, často až veľmi početných. Ich telo je zvyčajne biele slabo zafarbené, pravda, okrem hlavy, ktorá býva tmavá. Preto ich volajú biele mravce, aj keď nemajú s nimi nič spoločného. Stretne sa s nimi všade v teplých krajoch zemského povrchu. V Európe sa vyskytujú iba dva druhy, z ktorých jeden je rozšírený v krajinách vínejších révy, v južnom Francúzsku. Ako väčšina termítov aj ony sa živia drevom, ktoré stravujú pomocou črevných žavitov.

V tropických a subtropických krajoch spôsobujú termity obrovské škody. V Honolulu vydali napríklad na opravy poškodených domov za jediný rok tri milióny dolárov. V Austrálii museli nahradiť drevené telegrafné stĺpy železobetonovými, lebo ich napadli termity.

A predsa nie všetky termity sa živia drevom. Africké druhy, známe svojimi obrovskými stavbami, dávajú prednosť hníjúcim rastlinám a zriaďujú si „hubové záhrady“.

Termity dlho unikali pozornosti prirodovedcov. Príčina bola v tom, že na roz-

■ CO SÚ TO BIELE MRAVCE

■ SKAZONOSNÉ KASTY

diel od včiel neprodukujú pre človeka nič užitočného. Naopak, spôsobujú iba škody, preto sa výskum zameral skôr na hľadanie ničivých chemikalií.

Termitie štaty alebo spoločenstvá sú priam obdivuhodne organizované. Aby v takomto štate všetko šlo hladko, je nevyhnutná vysoká špecializácia úkonov a funkcí. Deľba práce jednotlivých termítov vytvorila rôzne kasty, robotníkov a vojakov — nepohlavné kasty, a kráľa s kráľovou — pohlavnú kastu.

„Larvy“ vyliezajú z vajíčka a rastú, pritom sa z času na čas zoblikajú — tak sa vytvorí kasta „robotníkov“. Táto býva u väčšiny termítov silne špecializovaná. Sú slepé bez pohlavia a krídel a ich úlohou je obstarávať potravu, vychovávať mladé, kŕmiť kráľovský pára a stavať termítie. K tejto kaste patrí prevažne väčšina kolónie. V určitom čase sa zo starších larvi vyvinú „nymfy“ so základmi krídel. Tak vznikajú okrídelené termity. Keď je termítie preplnené, vyrája sa a po spárení zakladajú nové kolónie. Časom stratia krídra a opäť vzniká kráľovský pára.

7-8 centimetrový obor, kráľovna, je akoby stroj vyrábajúci vajíčka. Vo svojej ko-

môrke nakladie každú sekundu 60 vajíčok, často až po dobu dvadsať rokov. Samec — kráľ — má iba jedinú úlohu: oploďiť kráľovnu. Ak už obaja nevládzia plniť svoje poslanie, termíti rod ich odsúdi na smrť hladom. Po smrti rozmnожovanie prevezme náhradný pára.

Poslednú kastu tvoria „vojaci“. Telo majú zakrpatené a na hľave majú ostré, bodákovité výbežky. Sú nebezpečnou zbraňou proti nepriateľovi, ktorý ich napadne. Ak nečakane poškodíte steny alebo kanále termítie, vojaci ich nasadením vlastného života zapchávajú svojím telom. Tvoria vlastne bojovú a ochrannú silu kolónie.

Vedcom sa dosiaľ nepodarilo zistieť či termítie kasty možno určiť už vo vajíčku, alebo ich vytvárajú príslušné mechanizmy až neskôr. Nedávno sa zistilo, že termity vylievajú zo zvláštnej žľazy na povrchu tela látku, ktorú nazvali Pheromon. Donedávna nevedelo sa vysvetliť takú termítie zvláštnosť, že robotníci, hoci sú slepi, môžu ísť v rade za sebou aj po veľmi komplikovanej ceste bez toho, aby sa navzájom dotýkali. Keď im označili cestu novou látikou zo žľazy, termity šli po nej presne. Podobné pokusy jasne dokazujú, že Pheromon je tým podľa čoho sa slepi vojaci orientujú.

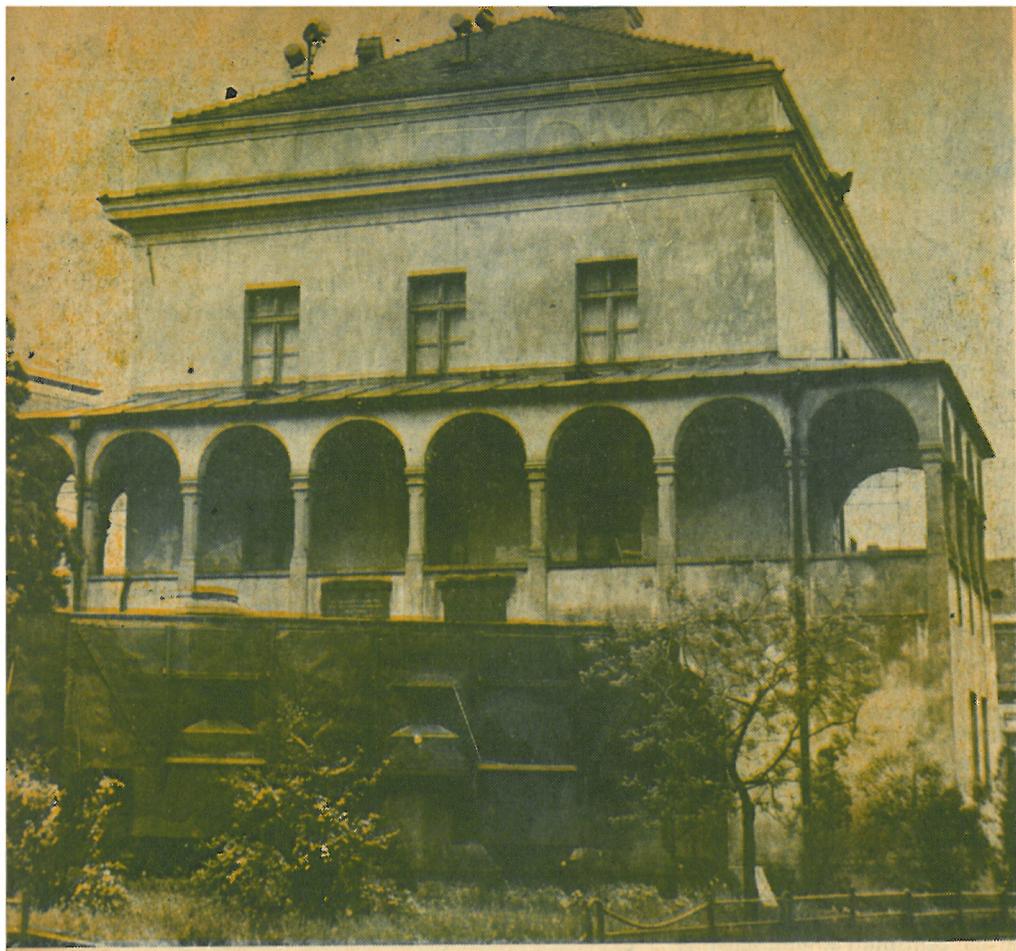
■ KRÁĽOVSKÝ PÁR

■ VZOR VYSPELOSTI

Prekvapuje nás aj zvláštny spôsob, ako si termity stavajú svoje hniezda — termítie. Žijú totiž v úplnej tme, dva tri metre pod povrhom zeme. Ich riša sa skladá z tisícov chodieb a izbičiek. Stavajú ich pomocou rozžuvaného dreva a slín, ktoré tvoria spolu veľmi pevnú hmotu, zvanú „termitti cement“.

Termity majú v hniezdoch umelé vetracie a klimatizačné zariadenie. Vnútorné steny prepúšťajú vodu, lebo pre svoj život potrebujú vlhký vzduch, ako v pareništi. K podzemnej nádrži, zbierajúcej vodu, si vybudujú vodovod. Teplo vnútri termítie im zabezpečujú stále hniežuce rastliny. Okrem hubových záhrad si tu pestujú aj rôzne chrobáky a pavúky a ich výlučky sú pre nich vyhľadávanou pochúťkou.

Pre tropickú prírodu sú termity ako celok vlastne užitočné tvory. V hlbokých tropických pralesoch odstraňujú zvyšky spráchniveného dreva a živočíšne zvyšky a predstavujú akúsi zdravotnú políciu. Razom sa však stávajú nepriateľmi, keď posudzujeme ich činnosť z hľadiska človeka a jeho hospodárstva. Kolko ráz už musel ustúpiť človek v tropických oblastiach pred nepreniknutelnou barierou, ktorú mu postavili do cesty — termity!

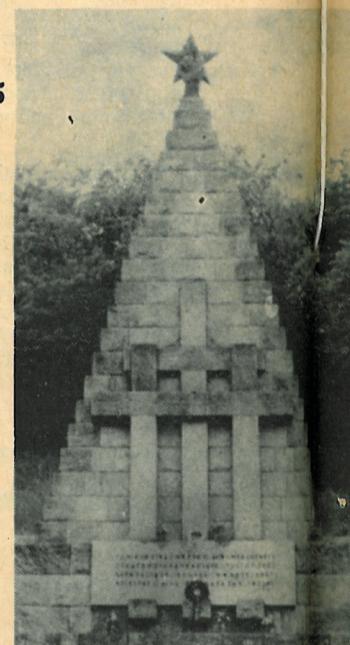
KRÍDLA SLOBODY

ADAM ADAMEC

3

1

5

Etiopie. Země krásná a chudá. Země velkých přírodních bohatství, ale bez prostředků, kterými by mohla svých pokladů využít. Těží se pouze nepatrné množství zlata a platiny. Zbytek, ukrytý v horách Etiopské vysočiny, teprve čeká na využití.

Je to především země rolníků a pastýřů. Poutníka, křejejícího nečetnými etiopskými cestami, z nichž pouze nejdelších 1.500 km má pevný asfaltový povrch, překvapí obrovské množství dobytka, především zebu, ovcí, koz a oslů.

Ty desítky milionů dobytka a oslů, jenž i koní a velbloudů, kterých je v Etiopii spousta, působí velkým dojmem na každého, kdo cestuje Etiopií autem nebo zelezniční tratí z Djibouti do Addis Abeby, dlouhou 700 km.

Překvapuje rovněž rozmanitost lidských typů, řečí, zvyků a kultur, užití jazyků — amharský — je jazykem jednoho z nejpočetnějších kmenů, ale kromě něho se v Etiopii mluví různými jazyky kušickými a niločadskými. Můžete se zde setkat s typickými černošskými rysy a barvou kůže, s rysy arabskými, s obličeji podobnými malbám v hrobkách egyptských faraonů i s typy čistě evropskými.

Dnešní Etiopie se utvářela půl druhého tisíce let. Po mnoha válkách a úsilí o stabilizaci státu získala v XIX. století svou dnešní podobu.

Etiopie, obklopená arabskými národy, mající na ploše třikrát větší než Polsko přes 20 milionů obyvatel, byla po 15 stoletích, od vzniku bojovného státečku Aksum, oblastí křesťanské expanze habeských obřadů do Afriky a v určité době i na Arabský poloostrov.

Křesťanství sice dodnes v Etiopii převažuje, počet jeho vyznavačů je větší než vyznavačů Mohameda a zvláště formy judaismu kmene Falasů, ale lze pozorovat neustálý růst vlivu islamu. V rozhovorech se často slyší názor, že islam představuje ideu osvobození celé

Afriky, ideu sociálního pokroku, revoluční apod.

Ačkoliv dnešní panovník, vládnoucí v Etiopii od počátku dvacátých let jako regent a později „negus“ a od roku 1930 jako císař — „negus nagast“, provedl a nadále provádí radu cenných změn jak ve věřejném životě, tak i v hospodářství, osvětě apod., země je stále ještě na hranici feudální minulosti. Dodnes se například udržela forma pronajímání velkostatkářské půdy rolníkům za část plodin.

V ZEMI „TŘÍ POSCHODÍ“

Ve srovnání s obdobím bezprostředně před panováním Haile Selassie bylo za jeho vlády dosaženo značného pokroku v rozvoji a modernizaci země. V tomto směru dnešní císař pokračuje v díle svých velkých předchůdců Teodora a Menelika II. Po každém z nich však bohužel vstupovali na trůn vládci budněschopní, nebo velmi neoblibení. V důsledku toho nynější císař dosáhl stát, v němž všechny reformy teprve čekaly na realizaci. Válka s Itálií a okupace Etiopie, trvající pět let, značně zdržely jejich provedení. A protože císař sám nemí stoupencem přiliš radikálních změn, reformám neustále hrozí polovičnost.

Je však třeba přiznat, že to, co již bylo uděláno — se značnou pomocí ze zahraničí, mj. z SSSR, ČSSR a Jugoslávie — spolu s císařovou neustupností vůči italskému fašismu, která získala jeho osobě slávu a popularitu, a s jeho dost důslednou politikou neutrality, jíž vede od poslední války, značně zvýšilo význam Etiopie, a to nejen v Africe. Země i její panovník se těší dnes na světě úctě, hrají důležitou úlohu mezi africkými a asijskými národy a mají nemalý význam i v OSN. Hlavní město

Etiopie Addis Abeba, půlmilionové město, neustále rostoucí a modernizující se, je místem velkých panafrických konferencí a sídlem rady agend mezinárodních organizací.

Etiopie je země pohostinnou a neohyčejně krásnou. Leží na rozlehle vysokohorském, klesající stupňovitě k západu a uprostřed protáhlé hlubokou rýhou. Na východ se táhne až k Rudému moři. Nejnížší poschodí plošiny, zvané „kolla“, a dosahující do 1.700 m n.m., má podnebí velmi dusné a vlhké. Má stepní ráz, zpestřený rozlehlými lesy na březích řek, z nichž nejdéle jsou Modrý Nil, Omo, Havaš a Atbara.

Od 1.700 m do 2.500 m n.m. leží pásmo někdejších horských lesů. Dnes jsou na místě les pole. Právě toto „poschodí“ má totiž mírné, teplé podnebí a je nejúrodnější. Místní obyvatelstvo nazývá toto pásmo „uojna dega“. Nad ním leží chladné „poschodí“ — „dega“ s alpským rostlinstvem, dosahující 3.500 m n.m. Nejvyšším štítem Etiopie je Ras Dašan 4.600 m n.m.

Tato základní tří „poschodi“ skýtají dostatečnou rozmanitost očím návštěvníka Etiopie. Nad „dega“ je však ještě vyšší poschodí, tzv. „čokie“, které nemá pro hospodářství země žádný význam. Je to oblast vysokých hor s drsným podnebím, dosahujícím přes 4.000 m n.m. Nejvyšším štítem Etiopie je Ras Dašan 4.600 m n.m.

A konečně je i „přízemí“ — kotlina Afer a pobřeží Rudého moře. Tam panuje horké podnebí pouště, podobné jako na Sahare, na Arabské a Libyjské poušti.

Tak vypadá obraz Etiopie, země s uměním starým půl druhého tisíce let, jehož historické památky — svatyně, paláce a opevnění — můžeme ještě dnes spatřit, země literatury, dosahující do IV. století našeho letopočtu, země krásného sakrálního malířství. Krásná, sympatická země.

KAZIMIERZ DĘBNICKI

V noci z 29. na 30. augusta obsadili partizáni Bansku Bystricu, ktorá stala sa centrom Slovenského národného povstania. Tu 30. augusta o 11. hodine slobodný slovenský vysielač začal volať do sveta: Slovensko povstalo a strasie zo seba fašistické jarmo! Bomby svojich štuk nacisti chceli hlas slobody umlčať... Neumlčali ho však ani stovky bomby, lebo pravdu umlčať nemožno... Tu, v Banskej Bystrici 1. septembra Slovenska národná rada vyhlasila mobilizáciu, vydala deklaráciu, zriadila ústredné úrady, poverenictva.

Slovenskí povstalci a partizáni boli slabo vyzbrojení, nedokonalými zbraňami museli vzdorovať nemeckej prevahe, no vedeli, že nie sú sami, že sú spojencami veľkých a vifazných mirodov. Toto vedomie dodávalo im odvahu a pomáhalo prinášať bojové úspechy. Už od prvých dní povstania mocňovali sa ukoristených nemocných zbraní — medzi inými aj minometov a kanónov — ich hlavne boli už odteraz obrátené proti Nemcom (ot. 1).

Avšak najväčšiu pomoc dosiaľvali partizáni a povstaleci z východu. Na letecku „Tri duby“ pod Sliačom kedykoľvek pristávali sovietske lietadlá, dovažali zbrane a streliivo, skúseným ve-

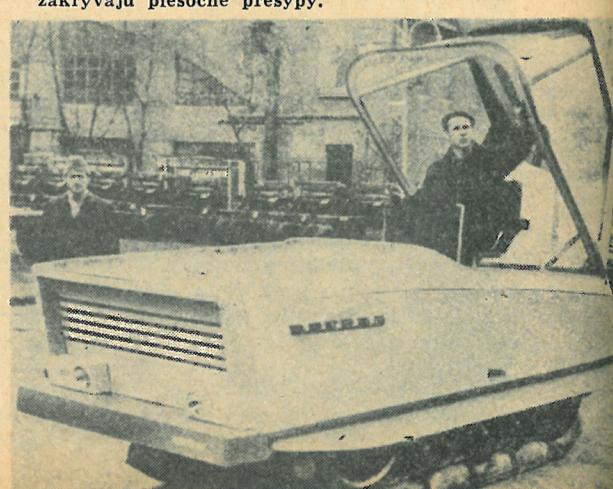

TU BUDE OPAT VINIČ!

PERLÍČKY

Tak traktory rábajú vých Charkovsku, tejo na fukové pásy nie žili živja, ale ne značí hu a na pôd velký udržaní ornice, ho triadsat sil.

obsadili
rá stala
odnho
hodne
čal vo
stalo a
! Bon
eli hla
o však
umlat
strici i
ada v
larádu,
enieva
ini boli
i zna
tej pre
i, že sú
h ná
n odn
é úspe
a zme
neckých
nomov
boli už
om ot.
lostáli
. Nele
kalič
llá, do
nýchce

litev a paradesantnú brigádu, nové zbrane oživujú bojový duch partizánov a povstalcov. Oto sovietsky protiletadlový kanón kaliber 85, ktorý bol používaný pri oslobodzovacích bojoch na Slovensku, dnes je v banskoobrannom múzeu SNP (fot. 2).

Tažkých zbraní je málo, ale povstaci vedia ich použiť. Dostávajú tiež pomoc od technikov a robotníkov železničných dielni, ktorí vyrábajú novú zbraň. Medzi inými na zaistenie úsekov železničnej trate povstalci nasadzujú svoje, vo zvolenských dielniach improvizované a napočtyre prispôsobené pancierové vlaky. Oto gulosmetný vozeň pancierového vlaku (Hurban), ktorý zhotovili železničné dielne vo Zvolenie pre povstalecku armádu. Pôsobil za frontových bojov na trati Banská Bystrica — Horná Štubňa, jeho posádka pod velením kapitána Martina Duriša-Rubánskeho sa vyznamenala najmä v bojoch pri Švemošnom. Vidíme ho (fot. 3) vedľa budovy múzea SNP v Banskej Bystrici.

A keď nepriateľ v prevahе počtom i výzbroju — zmnohonásobuje svoj nápor, povstaci tiež sústredujú všetky svoje sily na odvrátenie hroziacého nebezpečenstva: vojaci, civili a ženy spoločnými silami budujú protitanko-

vé prekážky proti valiaci sa germánskej príšere, a proti nemeckým tankom a pancierovým samobežným delám úspešne bojujú československé tanky LT 38. Dnes stojia v banskoobrannom múzeu vedľa seba, pokorený po boku víťaza (fot. 4).

Po dvoch mesiacoch ukrutných bojov, koncom októbra, pred presilou jednotiek takmer 8. nemeckých divízií, ustupili vojaci a partizáni do hôr, ale boja sa navzdávajú. Hory sú ich mocnou zbraňou a ochranou. Les — ich priateľom a spojencom.

Na území Slovenského národného povstania, kde 29. augusta 1944 bola obnovená Československá republika, takmer každé mesto, mestecko, dedina, osada, budova, škola, sídla inštitúcií, železničné stanice, fabriky, hory, doliny, jaskyne, zburané dediny a masové hroby, hovoria o bojoch víťazstvach, o historických udalostiach a hrdinstve z čias povstania. Hovoria tiež o utrpení slovenského ľudu a vraždach spáchaných na ňom trestnými expedíciemi nepriateľa a gestápa.

Najväčší masový hrob na Slovensku nachádza sa v Kremničke. Tu v starých vápenkach nemeckí fašisti zavraždili 747 ilegálnych pracovníkov, komunistov, partizánov, vojakov SNP

a občanov iných národností. Obete viali vždy zrána z väzenia v Banskej Bystrici, v skupinach po 40—50 osôb. Napred ich oblúpili a potom zverským spôsobom, ktorý ani opísat sa nedá, povraždili. Medzi povraždenými je aj 211 žien a 59 detí. Na to sa nikdy nemôže zabudnúť. Dnes na mieste masového popravišta je vystavený pamätník (fot. 5).

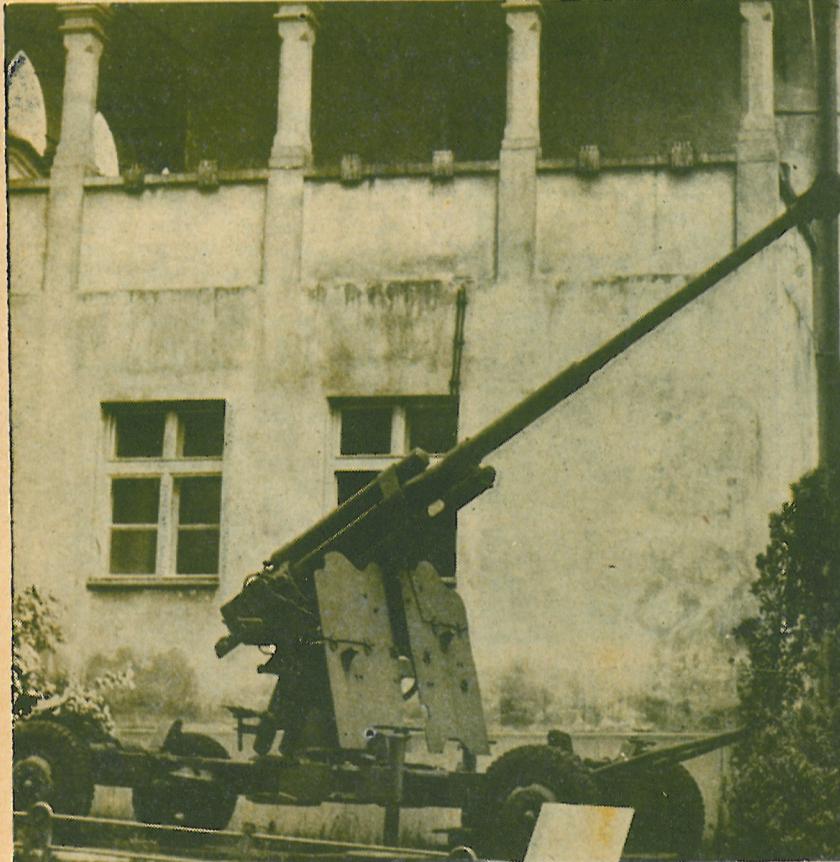
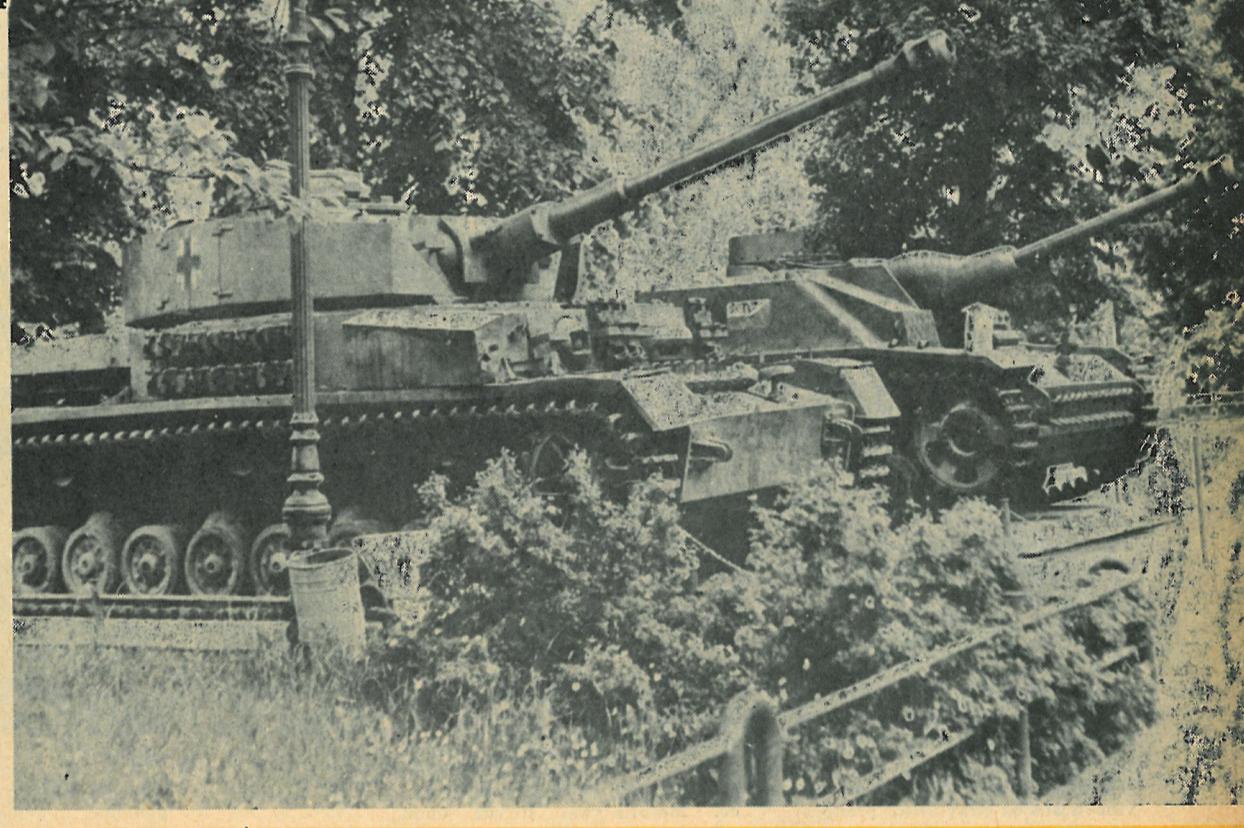
V tom istom mesiaci, 1. augusta vybuchlo varšavské povstanie, niekoľko dní pred SNP, 23. augusta Rumuni shodili zo seba nemeckú nadvládu, na juhu juhoslavianski povstalci odnášajú víťazstvo za víťazstvom nad nepriateľom.

„Slovenské narodné povstanie i Varšavské povstanie patria medzi tie nádherné národooslobodzovacie hnutia, ktoré predstavujú jedny z najkrajších epizód druhej svetovej vojny. Nemožno, isteže položiť medzi ne znamienko rovnosti. Boli medzi nimi hlboké rozdiely, predovšetkým v zložení súl a v politickej situácii“ — písali známi autori významných diel z polských novodobých dejín, pracovníci Historickej fakulty Vojenskej politickej akadémie vo Varšave: Józef Lewandowski a Maria Turlejska, v článku „Porovnavacie úvahy o dvoch povstaniach“ z príleži-

tosti dvadsiatého výročia SNP. — „Iné boli podmienky vojensko-geografické, iná bola úloha riadnych vojenských útvarov v povstaleckých bojoch atď. A predsa koľko zhody! Azda tou najpodstatnejšou, najcharakteristickejšou a obsahujúcou v sebe hlbši zmysel bola skutočnosť, že sa na Varšavskom povstani zúčastnili Slováci; nie len tí, čo už boli oddávna usadení vo Varšave, ale aj tí bezmenní, ktorí boli nútene vstúpiť do maďarskeho vojska, potom z neho ušli, pripojili sa k povstaniu a našli smrť pod rozvalinami varšavskej techniky. V Slovenskom národom povstani zúčastnili sa Poliaci. Bolo ich pomerne dosť.“

V týchto pamätných partizánskych a povstaleckých bojoch zúčastnili sa aj mnohí Slováci zo Spiša a Oravy. Jedným z nich bol aj FRANCISZEK ŚWIETLAK z Lipnice Małej, ktorý poslaný z Dolného Kubína na východný front prešiel so svojou jednotkou na sovietsku stranu. Tam bol preškoltený a potom spolu s inými partizánmi a parašutistami shodený na Slovensko, bojoval proti nemeckým fašistom. SPOMIENKY Z JEHO ÚČASTI V BOJOCH BUDEME UVEREJNOVAT OD SEPTEMBROVÉHO ČISLA.

2

KNÍZKA AKO KOPEJKA

ale nie za kopejku. V moskovskej knižnici možno nájsť mnoho vzácných exemplárov starých kníh. Jedným z nich je tento miniatúrny almanach, vytlačený roku 1833 v Karlsruhe. O veľkosti tejto knížky si možno urobiť predstavu podľa priloženej dvojkopejkovej mince.

PODOPRETA VEZA?

Podľa najnovších zistení sa známa veža v talianskej Pise už nenakláňa. Naopak, v minulom roku sa vzpriamila o 0,6 mm. Zlomyseľný taliansky novinár tvrdí, že mesto je opäť ohrozené. Vraj je jedno, či veža spadne, alebo sa narovná. Tak či onak by Pisa stratila svoju kuriozitu.

NEVINNÁ OTAZKA

Vlak stál pripravený na obchod. Vedľa vozňov postávali ľudia a lúčili sa. Každý cítil, že sa chvíľa odchodu blíži. Zrazu k výpravovi pristúpil muž a poťapkal ho po pleci.

— Dovolite? Volám sa Schvafel, — predstavil sa. — Chcel by som vedieť... Načas vypravíte vlak?

— Samozrejme, ako vždy, presne po dôležitosti cestovného poriadku. A prečo sa na to pýtate?

— Všetko sa stáva...

— Co vám to napadlo! — prekvapil sa výpravca. — Ako to "všetko sa stáva". Napríklad?

— Možno vyhasol oheň v lokomotíve.

— Všetko je v poriadku.

— A presvedčili ste sa?

— Nie.

— No vidite, — víťazoslávne sa usmial Schvafel.

— Tak predsa sa môže vlak oneskoríť.

— Dobre, dobre, — prerušil výpravca neznámeho.

— Tak počujte, — Schvafel bol neodbytný, — ved' ste sám povedali, že ste nekontrolovali lokomotívnu. Teda nemôžete na sto percent tvrdiť, že vlak pôjde načas.

— O lokomotívnu sa stará rušňovodič a kurič.

— A ak sa dobre nepopozerali?

— To teda nie, väčený občan, prekontrôlovali, — výpravca takmer vykrikol.

— Len sa pozrite, ako rušený dymí.

— Možno je to len zvýšok dymu zo včerajská — naivne povedal Schvafel.

— Ne-tá-raj-te! To je dnešný.

— A ak niečo iné zdrží vlak?

— Výpravovi sa nahrnuli do očí slzy a oboče mu vyskočilo kdesi hore.

— Čo iné, aby to čert vzal!

— Nuž napríklad, ak sa v lokomotíve slabо rozhorel oheň. Tak čo potom? Doma sa nám to veru hocikedy stane.

— Výpravca celý bez seba kričí:

— Preboha, kvôli vašim hlúpym otázkam skutočne sa vlak oneskorí. Mal som ho vypraviť pred piatimi minútami.

— Tak vidite. Ešte na začiatku rozhovoru som vám predsa povedal: niečo sa môže prihodiť...

ZMYSEL PRE RODINU

No toto. Tiež cestujete na sviatky? K mamičke, k mamičke? To ste dobrý syn.

Mám zmysel pre rodinu, to hej. Naozaj. Boli sme tak vychovaní. Ja i sestry.

Každé Vianoce sa všetci zídem prenešo a šiestej pri šedrovečernom stole. Co

by čo bolo. Aj na Veľku noc sa schodíme. Sestry pridu až z Levíc a zo Stropkova. Nevydalí sa.

Matka z vás má radost.

Dúfam. Rodina, to je základ. Na rodinu teda trpím, to hej.

Ozaj... a vaša paní? Necestuje s vami?

Nikdy. Chápe, že mám vyvinutý zmysel pre rodinou.

NAOZAJ?

Rozbila si koleno,

Nemáš prečo plakať povedal otec. Pre toto sa neplače.

Prestala.

Polámalá bábiku.

Nemáš prečo plakať, povedala mama. Pre toto sa neplače.

Prestala.

Dostala zlú známku.

Nemáš prečo plakať, povedal otec. Pre toto sa neplače.

Prestala.

Opustil ju chlapec.

Nemáš prečo plakať, povedala mama. Pre toto sa neplače.

Prestala.

Bola osamelá. Kedy už pride niečo, pre čo sa plače? rozmýšľala.

Ostrela. Pochopila, že premárnila život, ale povedala si: Nemáš prečo plakať. Pre toto sa neplače.

NATAŠA TÁNSKA

Tak nazvali nový traktor, ktorý využívajú v traktorových závodoch v Charkove a v Minsku. Zvláštnosťou tejto húsenice sú naftovovacie gumenné pásky. Nové pásky nie sú len lepšie, ale aj podstatne znižili jeho vähu a tým aj tlak na pôdu, čo má veľký význam pre udržanie štruktúry omice. Motor nového traktora má triadsat konských sil.

HÚSENICA, ZVANÁ „HEUREKA“

Posledné júnové prezídium Československej kultúrnej spoločnosti zaoberala sa mnohými problémami z oboru propagácej a organizačnej práce. Prezídium zhodnotilo vklad Spoločnosti a jej aktívnu v obore prác spojených s voľbami do Sejmu a národných výborov. Tento základný bod denneho poriadku bol zhodnotením aktivity organizácie v politickej kampani. Lebo hoci Spoločnosť pôsobila v rámci Fronty národnej jednoty, predsa bolo treba mať na zreteli špecifické národnostné prostredie v ktorom bolo nutné realizovanie smerníc FJN v oblasti popularizácie programov FJN ako aj ich stvárvňovania na terénnej úrovni. Prezídium kladne zhodnotilo celok predvolebnej kampane. Všetky povinnosti, ktoré prevazala na seba Spoločnosť boli plne vykonané.

Pri príprave tohto hodnotenia poprosili o mienku aj stranické orgány a národné výbory. Ich mienka úplne potvrdila hodnotenie a návrhy Spoločnosti. I. tajomník KP PZPR v Nowom Targu súdr. A. Potoczek zistil, že súčasna predvolebná kampania je samotné voľby na území Spiša a Oravy prebiehal a oveľa lepšie ako minulé. Nebol ani jeden šovinistický alebo nacionalistický akcent. Svedčí to o veľkej politickej vyspelosti našej národnostnej

Z PRÁC PREZÍDIA ČSKS

menšiny a o jej občianskom postoji. To neznamená, že neboli diskusie. Ale diskusie boli tvorivé a ich účelom bolo vytvorenie čo najlepšieho plánu, ktorý bude realizovaný v teréne v súčasnej kadencii národných výborov. Učasť vo voľbach na území Spiša a Oravy bola dobra a dokonca prekračovala priemer okresu Nowy Targ. Prezídium vyslovilo uznanie mestným skupinám v Lapszach Wyżnych a Niżnych, v Jabionke a Zubrzycy za mimoriadne aktívnu účasť v predvolebnej kampani a samotných volbach.

S radosťou oznamujeme, že prezídium ČSKS vyslovilo mimoriadne uznanie tlačovemu orgánu Spoločnosti „ŽIVOT“, za veľký propagáčny vklad do predvolebnej kampane, za operatívnosť a správnu argumentáciu obsiahnutú v početných terénnych materiáloch.

Počet členov Spoločnosti, ktorí boli zvolení na členov národných výborov činí na Spiši asi 50%, na Orave nie oveľa menej. Prezídium na tejto schôdzi nezaobalo sa záležitosťou ich pôsobno-

sti v súčasnej kadencii. Je to však záležitosť na uváženie. Lebo po prvej Spoločnosť mala by bdiť, aby žiadnen člen národného výboru — člen Spoločnosti, neboli pasívny členom, ale členom aktívnym každý deň a vo všetkých záležostach. Predsa každý člen nár. výboru v tom ktorom národnom výbore okrem záujmov svojej obce, reprezentuje tiež záujmy Spoločnosti a menšiny. A sú to záležitosti jednotné, ktoré majú spoločný cieľ, ďalšie oživenie hospodárske a kultúrneho terénu na ktorom je ešte tak veľa toho, čo by sa malo urobit. Nemôže sa opomenúť túto záležitosť, lebo predsa dôvera akou obdarili národnostnú menšinu vzrástla a vyjadruje sa hoci len v zväčšení počtu členov nár. výborov pôvodom z jej radov. Ale to je už iná téma, ktorú len signálizujeme a ktorú prezídium UV ČSKS určite zoberie do úvahy vo svojej práci v najbližšom období.

Dalšíou dôležitou tému bolo tiež zhodnotenie dôležitejších kultúrnych podujatí, ktoré Spoločnosť previedla v poslednom

čase. Pišeme o tom v zvláštrom článku.

Okrem toho vravelo sa o mnohých iných bežných záležostach. Tajomník UV ČSKS kr. Knapčík informoval prezídium, že záležitosť dvojjazyčných nápisov na území Spiša a Oravy, ktorá si už dávno vyžadovala vybavenie, bude patričnými orgánmi kladne vybavená. Clenovia prezídia vypočuli si túto infomáciu veľmi kladne, ale poukazali, že prax je o niečo iná, lebo opäť bol daný dolu dvojjazyčný nápis z obchodu v Nowej Bialej. A záležitosť dvojjazyčných nápisov (v polštine a slovenčine) má charakter nielen tradičný, ale teraz aj turistický nakoľko Spiš a Orava sú predsa zahrnuté do turistickej konvencie a masovo navštěvované turistami z Československa.

Prezídium zaujalo kladný postoj voči hlasom početných svojich členov, v záležnosti zavedenia v základných školach na území Spiša a Oravy slovenského jazyka ako povinného predmetu. Samozrejme je to nie tak záležitosť Spoločnosti, ako samotných rodičov.

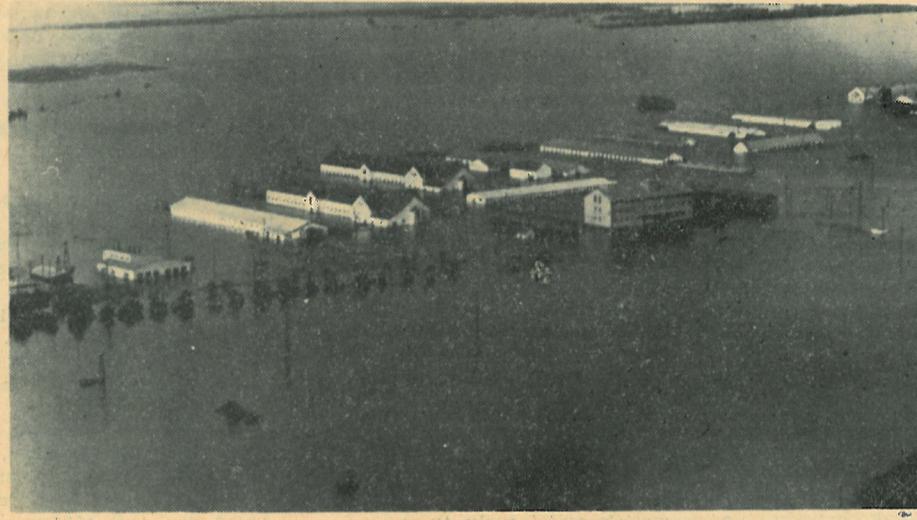
Prezídium previedlo tiež analýzu predplácania časopisu „Život“ na III. štvrtrok tohto roku. Bolo zistené, že predplatné rozklada sa nerovnomerne. Sú obce v ktorých je dostatočný počet „Života“, ale sú aj také v ktorých

rých pozdvihnutie predplatného našho časopisu je nutné, lebo napäť sú veľké možnosti v tejto oblasti. Preto bolo rozhodnuté, že na nasledujúcom zasadení prezídia opäť sa bude prejednať táto záležitosť a hľadať najlepšie formy a organizačné riešenie zabezpečujúce rast predplatného „Života“ v IV. štvrtroku ako aj ustáli sa zásady ziskávania predplatiteľov na rok 1966. Bola ustálená zásada, že povinnosť každého člena bude nielen predplácanie časopisu „Život“, ale tiež ziskávanie predplatiteľov. Lebo po minuloročných skúsenostach vieme, že v tejto oblasti nemôžeme počítať len so samými poštovými doručiteľmi.

Redakcia „Život“ obdržala tiež pokyn, aby pouvažovala o problémoch propagovania čitateľstva medzi národnostnou menšinou vo forme, ktorú uzna za najlepšiu a najefektívnejšiu.

Z uvedených tu problémov, ktorími sa zaobralo posledné prezídium vyplýva, že stále lepšie a správnejšie prebieha stanovova pôsobnosť Československej kultúrnej spoločnosti. Tak zo zorného uhla počtu ako aj kvality otázok, ktorími sa ČSKS zaobrába. Toto dovoľuje mať nádej, že v blízajcej sa jesennozimnej sezóne budú prevedené nové akcie, ktorých účelom bude ďalšie prehľadanie tejto práce. M. K.

KEĎ VODA STRHNE PÚTA...

Pršali dlhotrvajúce dážde a rieky Československa stále strašnejšie priberali.

Situácia bola stále kritickejšia, ochranné hrádze boli stále viac podmývane, začali sa v nich vytvárať pretrhlinky, konečne prietrie.

Práve tu, od Bratislavu smerom k maďarským hranicom, kde Dunaj obočuje na juh dávajúc v tomto obluku život územiam okresov Dunajska Streda, Komárno, Nové Zámky.

Zadržať vodu sa nedalo. Na Malom Dunaji vzbúrený živel zatial polia a dediny. Začala sa urýchlená evakuácia obyvateľstva, využívali sa hospodárske zvierata a nábytok. Ako vieme v tejto oblasti domy sú poväčšine z hlinenej tehly, rozpadávajúcej sa vo vode. Každu chvíľu rúca sa nejaký dom. Z celej republiky prichádzajú pomáhať. Do boja proti vode nasadili tisícky nákladných áut, vojenské jednotky a ochotníkov. Avšak najhoršie ešte neprišlo.

Poslednou kvapkou, ktorá preliala dunajský pohár bolo pretrhnutie hrádze pri Cičove. Katastrofa prišla náhle v noci zo 17. na 18. júna. Cez viac ako 80 m široku prietrie valilo sa až 1380 m³ na sekundu rozrúšenej, mútnej vody, behom jedného dňa t.j. za 24 hodiny bolo ziate územie o povrchu 120 tisíc m.

O niekoľko hodín neskôr rozbesnený Dunaj pretrhol hrádzu vedľa v Patincích. Nájskôr pod vodou stratili sa údorne roľe, neskôr ulice dedin a mestečiek. Tisícky domov začali sa rúcať. Donedávna plne života dedinky a mestečka, roľnícke družstva našli sa pod búrlivým, speneným živlom. Len sem tam trčiače z vody stĺpy a antény vrateli, že pod vodom voľkedy jestoval život, že tam ľudia pracovali i učili sa, zabávali.

Na zaplávane územie nemohli už dojst auta, na ich miesto prišli pontóny, lode a helikoptery. Plné zúfalstva boli pohľady evakuovaných ľudí, ktorí náhle museli zanechať svoje domovy, všetko čo mali, čo nadobúdli prácou celého života. To už ani nebol pláč, ani nadávky, len zúfalstvo, bezmocnosť, prehratý boj s prírodným živlom, ktorý zaplavil viac ako 140 tisíc hektárov najúrodnnejšej roli a desiatky tisícov postihol pochom spodných vód.

V 12 tisícovom Kollárove máloktorý dom sa zachránil, voda zničila 1.200 budov a ďalšie bude treba rozobrať. Len nemnohé domy byli vyprázdené, po vode plávali stromy a nábytok, podušky a periny. Nachadzajúce sa tu najväčšie v republike roľnícke družstvo — Iža, bolo zničené skoro úplne, len málo čo dalo sa zachrániť. Voda zničila cintoríny, len niektoré pamätky zostali.

Ked' pri Komárne obklopenom vodom uzavrela sa posledná voľna cesta na Slovensko. Maďari otvorili svoje hranice pre evakuované obyvateľstvo. Do záchranných prác zapojili sa maďarskí a sovietski vojaci. Dielo ľudskej solidarity malo medzinárodné rozmer.

Tri týždne trval tuhý boj za zahatanie prietrie pri Cičove a prinútenie Dunaja, aby sa vrátil na pôvodné miesto. Zmizol rozdiel medzi nocou a dňom. Všetci hrdinovia bojovali s rozbesneným živlom.

Z lietadiel a automobilov sypali sa vrecia piesku a kameňov. Rieka drtila piesok a brala s prúdom kameňe, niesla ich na polia a vinohrady.

Aby zadržať vody bolo treba vybudovať okružnú hrádzu, to zasa vyžadovalo si vybudovanie 6 kilometrovnej zvláštnej cesty z panelov. V neobyvkle ťažkých podmienkach nad prietrou prehodili pontónový most. Obrovské nákladaky, tisícky áut deň a noc, jedno za druhým zhadovali kamene z obidvoch strán hrádze. Sapéri výbušinami žabilu odvodňovacie kanály. Do väzala sa pitná voda, potraviny, lieky. Deti boli umiesnené v rôznych školách v iných oblastiach. Pre zachránenny dobytok boli zriadené zverolekárske strediska, záchytné stanice atď. Prud strhaval obrovské kamenné bloky, napriek tomu hrádzu stále rastla. Aby sme pochopili rozmer práce, popíšme len jeden deň boja — 25. júna, behom 24 hodín 1125 aut vysypali kamene a každé auto viezlo 3-4 m³. Stále väčšie množstvo kamene pohľoval Dunaj, privážalo sa z deň a noc pracujúcich kameňolomov. Len na jeden meter hrádzu bolo použitých 65 m³ kameňa. A keď sa podarilo hrádzu zbrať, Dunaj odpoval do svojom, v užšom priesmyku šiel do hlbky, do 17 metrov. Celkova dĺžka vybudovanej hrádze, ktorá uzavrela prietrie má 569 metrov.

Konečne prišla vytúžena zpráva: Dunaj zadržaný. Deň vŕťazstva nad čičovskou prietrou bol sviatkom celého Československa. S hrádzou v Patincích šlo ľahšie.

Teraz Dunaj klesá. Dunajom a Váhom vytvorené obrovské jazero zaniká. Hodnotia sa straty. Na území postihnutom povodňou a susednom nie je pitná voda, lebo povodňova voda vnikla do studní a znečistila ich. Započali sa vrtacie práce nad asi 500 artézskymi studňami, nie plytšimi ako 85 — 100 metrov.

Každu stavbu, z ktorej len niečo sa zachránilo je treba zistiť, či sa hodí na prestavbu. Je treba bojovať s hrozobou epidémie, pliagou vyrojených komárov, ktoré môžu priniesť maláriu. Ustanúje sa straty ploch obsiahnutých pšenicou, cukrovou repou a vinnou révou.

Na územie postihnuté povodňou vracajú sa ľudia. Čaka ich obrovská práca pri rekonštrukcii zničeného hospodárstva. Celé Československo prispieva pomocou, ale odbudovanie podunajskej nížiny je prácou na roky.

Návrh slovensko-maďarského obhospodárenia Dunaja, o ktorom sme nedávno obširne písali, je náhliacou záležitosťou. Začiatok týchto prác predvídajú na rok 1967 a čas ich trvania na 7 rokov.

Ceskoslovenská kultúrna spoločnosť previedla v poslednom čase prehľadku svojich umeleckých súborov z oblasti Spiša a Oravy. Tieto súborov pripravovali sa na vystúpenia cez dlhé obdobie, vo veľmi ťažkých podmienkach, o čom často — tiež posledne — písali sme v „Živote“.

Hodnotenie týchto masových podujatí zaznamenali sme na poslednom prezídium ČSKS. Zistilo sa tam predovšetkým, že boli to veľmi žiaduce podujatia. Lebo vďaka elimináciom, ktorých sa zúčastnilo 16 súborov (200 osôb) ich členovia mohli sa dozvedieť (z hodnotenia divákov a komisií) čo je dobré a čo zle, čo sa páči. Toto hodnotenie určite priniesie nové výsledky tak v zlepšení reportára ako aj samotného štýlu. V júli zasadala už — z príkazu prezidia ČSKS — reportára komisia, ktorá vypracovala dlhodobý plán ďalšieho rozvoja súborov ČSKS.

PREHLIADKY NAZORY

Preto s prekvapením čítame list adresovaný UV ČSKS z riaditeľstva Krakovského domu kultúry (Palac pod Baranami) v ktorom jednoznačne výsledky ochotnického umeleckého hnutia sú hodnotené ako nula. V tomto liste vyčíta sa nízka úroveň hudobných a divadelných súborov, používanie niektorými hudobnými súbormi jazzovo-bitovského štýlu, a tiež nevhodný repertoár a ūroveň divadelných súborov. Po tejto kritike v spomennom liste navrhuje sa angažovanie hudobného inštruktora na neplnom pracovnom úvádzku z hudobnej školy v Nowom Targu, akoraj poukazuje na nutnosť obklopnia stálu opaterou divadelných súborov konzultantom PDK v Nowom Targu J. Ursynom. A to je všetko...

Zdá sa, že toto hodnotenie je povrchné a že prejavujú sa v ním dožívajúce v krakovsku elementy byrokratického pomeru voči ochotnickému hnutiu a najmä k tým súborom, ktoré ako súbor ČSKS pracujú v najťažších podmienkach. Kvôli prehľadu redakcia uverejňuje zprávu komisie z prehľadky súborov ČSKS na Spiši, ktorá hodnotí podstatne ako aj obsahuje momenty konstruktívnej kritiky. Lebo Ŀahko je „vyliať dielu s kúpeľom“, ale nie o to sa jedná...

Ak už o niečom môže byť reč, tak o nutnosti stálej pomoci inštruktorskej, výbavnej a finančnej zo stránky vojvodských a okresných kultúrnych orgánov.

Ceskoslovenská kultúrna spoločnosť pripisuje veľkú vážnosť rozvoju dedinského ochotnického kultúrneho hnutia. Je „miláčkom“ činiteľov a aktív. Vďaka tomu na dedinkach Spiša a Oravy niečo sa deje a stále viac sa deje v tomto obore. A vôlebie nie je nutné požadovať, aby ūroveň divadelných súborov rovnaťa sa ūroveň divadel hlavného mesta, a ūroveň hudobných súborov ūrovň filharmónie. Štýlizácia, napodobovanie profesionálov je neštastím ochotnického hnutia, o čom všetci dôvano sa už presvedčili.

JIM

PRVKY

Detská móda nemá byť kópiou módy pre dospelých: to však nevylučuje, aby sa v nej uplatnili aktuálne módne prvky, pokiaľ detskej prirodzenosti pristanú. Pre dievčatá prinášame niekoľko praktickejších návrhov na šaty.

Učelné sú košeľové šaty, vpredu celé na zapínanie, so sukňou v páse naberanou alebo uloženou do skladov, s veľkými našitými vreckami. Môžu sa zapínať i na chrbte a pásek sa vzadu uviaže na mašlu.

Najobľúbenejšie aj u mladých dievčat sú dvojdielne šaty v sivej kombináciach: k pestrej károvanej sukni jednofarebný vršok s károvaným golierikom a manžetami.

UMÝVANIE VLASOV

Mýlime sa, keď si myslíme, že sa vlasy majú umývať najčastejšie raz za 15–20 dní, najmä vtedy, keď sa nám veľmi mastia. Je dokázané, že umývanie vlasom neškodí. Treba sa im neustále venovať a prekefovaním (raz denne) ich pozbaňiť prachu. Ak sa nám tvoria lupiny, robíme masáž pokožky vždy po umytí vlasov a okrem toho aspoň raz týždenne. O tom, ako rýchlo sa mastia vlasy, rozhoduje aj výber šampónu o spôsob umývania vlasov. Radíme preto umývať si vlasy doma (aspoň každý druhý raz) a sužiť ich bez elektrického sušiča — v teple, cez leto na slnku.

AKO SI UMÝVAT VLASY?

1. Vlasy si najprv добре namočíme vlažnou vodou. Šampón, ktorý máme pripravený, rozdelime na dve polovice. Jednu polovicu si vtierame do vlasov, aby sa odmästili, a opláchneme vlažnou vodou. Druhú polovicu znova vtiereame do vlasov a umývame.

2. Umývame ich dovtedy, kým sa netvorí hustá pena. Vlasy sú

dobre umyté, keď nám z nich pena nesteká.

3. Oplachujeme ich vlažnou vodou, až kým netečie čistá voda.

4. Ak máte jemné vlasy, prečete si ich po umytí pivom alebo nejakou minerálkou. Keď sa vám tvoria lupiny (máte veľmi suchú pokožku), urobte si masáž pokožky brezovou vodou s tuhom. Ak robíte masáž pokožky a spevňovanie vlasov pivom alebo minerálkou vodou, robte najprv masáž a až potom spevňovanie. Medzi jednotlivými procedúrami urobte 10-minútový odstup.

5. Natáčanie na natáčky robte až vtedy, keď máte natáčky obalené papierovou vatou, lebo tá dobre vsakuje vodu a podporuje sušenie vlasov. Vlasy rozdeľujte na pramienky po 2–3 centimetroch a smer natáčania prispôsobujte účesu.

6. Keď máte vlasy suché, vyberajte z nich natáčky tak, aby ste vlasy zbytočne nenatahovali za nátačku. Potom ich nechajte ešte 5–10 minút voľne preschnúť. Vlasy po pramienkoch prekefujte na všetky strany a potom upravte účes.

1. Čím si čistiť tvár?

Ked máte mastnú pokožku, odporúčame pleťovú vodu; obsahuje značné množstvo liehu, ktorý pokožku vysušuje. Na suchú pokožku používajte pleťové mlieko, ktoré obsahuje tuky.

2. Aký krém používať po vyčistení tváre?

Na mastnú pokožku polomastný krém, na suchú pokožku mastný, prípadne ultramastný krém.

3. Akým spôsobom používať krém?

Krém naberte na konce prstov a postupne si ho vklepkávajte do pokožky, najmä okolo očí, kde sa najrýchlejšie tvoria vrásy.

4. Kedy a aký krém?

Mladé ženy a dievčatá nemusia používať výživný krém, no pokožku si majú chrániť pred poveternostnými vplyvmi, najmä v zime. Na tento účel je vhodný polomastný krém. Ženám o niečo starším odporúčame na deň výživný krém a na noc výživný nočný krém polomastný, mastný a ultramastný, podľa druhu pokožky.

5. Ako zabrániť tvoreniu vrások?

Aby pokožka bola pružná, treba okrem masáži a pleťových masiek cvičiť svaly tváre.

6. Ako si udržovať krk?

Ked sa večer umyjete teplou

PRE

Bohatstvo variácií platí aj pre detskú módu: k jednofarebnej skladanej sukni sa nosí károvaná blúzka jednoduchého strihu, s jednoradovým alebo dvojradovým zapínaním na zlaté gombičky. K tej istej sukni sa do školy dobre hodí pestrofarebný pulóver a podľa bielej blúzky s golierom vyloženým na pulóver.

Kabátiky sa pridržiavajú rovné línii. Sú s jednoradovým alebo dvojradovým zapínaním, ktoré umožňuje dobre preložiť vpredu poly kabátika, takže sa neotvára. Módny prvkom na predných dieloch sú od pásu dva protizáhyby. Kabátik má byť v pleciach volnejší, aby sa dal podoľ obliecť teplý sveter. Stojatý alebo ležatý golier

môžeme ozdobif zamatom alebo kožušinou.

V teplejších jesenných alebo jarých dňoch dlhý kabát nahradí krátky kabátik, ktorý majú deti veľmi rady. Má obyčajne našité vrecká, na bokoch zástrihy a vzadu dragún. Okrajé sú zdobené štepovaním.

Látky, ktoré sa dobre ošetrí — syntetické tkaniny alebo zmes prírodného a umelého vlákna — uľahčia matkám robotu. Oblubnené detské farby sú: tmavšia červená a modrá vo všetkých odtieňoch, až po klasickú námorčku. Na detských šatách sa uplatní celá stupnica károvaných látok, úzke pásky a sem-tam i geometrické vzory.

KOZMETICKÉ INTERVIEW

vodou a mydlom, dobre si krk vymasírujte výživným krémom smerom hore a dolu. Ráno stačí, keď si krk opláchnete studenou vodou.

7. Čo s vlasmí?

Niektoře ženy si myslia, že prekefovaním vlasov stratia pôvodný účes. Vieme, že vlasy prekefovaním na všetky strany ostatú pružné (po umytí si dlho udržia lesk a zbabia sa prachu). Vlasy odporúčame prekefovať každý večer pred spánkom.

8. A obočie?

Tvar obočia je dôležitý pre celkový výraz očí a celej tváre. Obočie mierne upravené, nie príliš tenké, zvýrazní oči. Večer pred spánkom si ho prekefujte ostrou kefkou po smere rastu i proti smeru a potom naolesujte. Nezabudajte na jeho farbu, príliš čierne obočie vás robi starou.

9. Viete, že ruky sú vašou vizitkou?

Na ruky, najmä v zime, odporúčame aspoň raz týždenne hořoucí kúpel a masáž glycerínom. Aspoň dva razy týždenne si ich natrite krémom, hlavne keď máte suchú pokožku.

10. Farba rúzu a laku?

Tá musí byť dokonale zladená. Dôležité je voľba farieb podľa farby vlasov. Blondinky by mali používať kozmetické prípravky svetlej farby a čiernovlasky a brunetky tmavej farby.

11. Nezabúdate na lakte?

Nestačí si ich umyť vodou a mydlom. Po umytí si ich natrite krémom alebo glycerinom.

12. A nohy?

Aby si oddychli, odporúčame ihličnaté kúpele. Ihličnatá a rôzne iné soli dostanete v každej predajni kozmetiky. Po kúpeli si nohy natrite olejom alebo krémom.

13. Kedy si maľovať ústa?

Ked ste dokonale pripravená, učesaná a nakrémovaná, aby sa vám predtým zbytočne rúž nerozmažal. Pred maľovaním si ich mierne nakrémujte, najprv namaľujte obrisy úst a až potom celé ústa.

14. Ako často si robiť väčšiu opravu tvaru?

Raz týždenne.

15. Ako často sa kúpať?

Po práci sa umyte tepľou alebo vlažnou vodou a pred spánkom odporúčame sprchu, striedavo studenou a teplou vodou. Po kúpeli sa nakrémujte, aspoň každý druhý deň.

V TRIEDE PRED 3700 ROKMI

Archeológovia, ktorí skúmali vykopávky, svedčia o živote Sumérov — jedného z najstarších národov južnej Mezopotámie (krajiny medzi Eufratom a Tigridom) — našli odpoveď na otázku, aká bola škola pred 37. storočiami.

Pozostávala z niekoľkých tried, v ktorých sa učilo 20-25 žiakov rozličného veku. Sumérskie deti chodili do školy niekoľko rokov. Ak bol žiak usilovný, už po prvých dvoch rokoch mu udeliili titul „mladšího pišara“. Odvtedy mal čosi ako „patronát“ nad mladším žiakom, ktorému vysvetloval látka a opravoval úlohy skôr, než ich ten predložil učiteľovi.

Ziaci nepísali na papier, ale na hlinené tabuľky. Na jednej strane tejto tabuľky bola úloha, napísaná učiteľom, druhú musel popísať sám žiak. Archeológovia našli celú spúštu takýchto tabuľiek. Na niektorých z nich sa zachovali písané texty, na iných zase nášibka, dokonca aj pravidlá, ako sa niektoré čísla umocňujú, ba aj príklady z geometrie.

Vari najzaujímavejšie sú tabuľky, ktoré popisujú život v takejto škole. Zachovala sa, napríklad, slohová úloha na tému: Co si robil včera v škole? Neznámy žiak pred 3700 rokmi napísal: Naučil som sa naspäť tabuľku, raňajkoval som, zhotovil som novú tabuľku a celú ju popísal, potom som bol vyvolaný a

poobede mi zadali písomnú úlohu. Len čo sa vyučovanie skončilo, odšiel som domov. Vstúpil som do domu a tam už sedel môj otec. Hovoril som mu o písomnej úlohe, odrecitoval som mu na späť celú tabuľku a otec bol veľmi spokojný.

Ziaci v sumérskych školách získali na tieto časy solidné vedomosti. Ako dokázal známy archeológ S. Kramer, vyučovali tam okrem písania a čítania aj matematiku, zoologiu, botaniku, mineralogiu a zemepis. Každý, kto takúto školu skončil bol považovaný za „písmoznalcu“, teda za vzdeleného človeka.

K. TAUBER

VIETE, ŽE...

... najväčší strom baobab v Senegale bol nedávno objavený v dedine 90 km od Dakaru? Jeho objem vo výške 1,5 m je 22 m.

* * *

... sovietski lovci veľrýb v antarktickej vodach objavili v jednej veľrybe 6 embry? Najväčšie bolo dĺž 2,30 m, najmenšie 0,88 m. Samice veľrýb mávajú obyčajne iba 1 miláďa.

* * *

... v r. 1900 — 1950 ľudnosť Zeme vzrástla asi o 50% a ľudnosť miest, v ktorých je menej ako 5000 obyvateľov, o 230%?

* * *

... USA zaberajú prvé miesto v produkcií pišacích strojov (27%), sú pred Francúzskom (22%) Talianskom (15%).

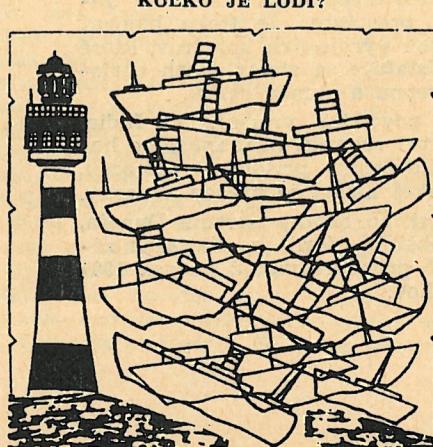
HÁDANKY

Z DÁVNÝCH ČIAS

Táto hádanka je zo starého Ríma. Boadicea zomrela 129 rokov neskôr ako sa narodila Kleopatra. Kleopatra zomrela v roku 30 pred našim letopočtom. Ak by sme spočítali vek oboch žien, ktorý prežili, bolo by to 100 rokov, v ktorom roku sa narodila Boadicea.

Rozluštenie posielajte do dňa 25.VII. tr.

KOLEKO JE LODI?

HLAVNÍ VÝHRA

Mařík, Douda, Malina, Novák a Kouba sú priateľ. Každý z nich si koupil los, jeden z nich vyhral hlavní výhru, modrou felici. Mařík je slobodný. Douda je instalatér. Žena výherce je sestrou paní Koubové. Dcera paní Novákové se nedávno vdala. Malina se ženou si chtieží kúpiť ojetou hadimísku. Paní Koubová nemá žiadného synovce ani neteř. Jak se jmenuje výherce?

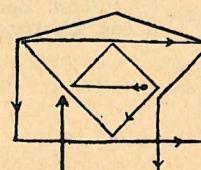
ROZLUŠTENIE HÁDANIEK Z ČÍS. 7/65.

Civilné leteckvo: OK — Československo, LZ — Bulharsko, YU — Juhoslávia, HB — Švajčiarsko, HA — Maďarsko, SP — Poľsko, SE — Švédsko.

Kvíz: Na chybajúce miesto na váze patril črep číslo 3.

Knižné odmeny vylísovali: J. Bíro — Lódź, V. Moravčíková — Lublin.

Jedným tamen: podle toho, kde začnete, môže byť riešení viac.

CHYTRÝ KOBERČEK

Mašenka bola múdre dievčatko, a predsa všetkemu nerozumela. Šla raz do lesa a pochrlila sa.

— Aká si zlá, žihľava. Načo si na svete, keď užitku nedávaš!

Žihľava sa zasmiala:

— To môžeš povedať aj o včele. Pichá a medávia.

Také reči Mašu rozhnevali:

— Vari sa ty môžeš prirovnati k usilovnej včielke!

— Vieš čo, — povedala žihľava, — príď sem v jesenni a uvidíš.

Spočiatku Mašenka neverila, ale prišla.

</

KALENDÁR

SLNCA

Východ	Západ
1. augusta 3. hod. 56. min.	19. hod. 27. hod.
15. augusta 4. hod. 19. min.	19. hod. 01. hod.

MESIACA

1. augusta	8. hod. 57. min.	21. hod. 33. min.
15. augusta	4. hod. 19. min.	7. hod. 13. hod.
Nový mesiac	1. augusta	
Prvá štvrt	4. augusta	
Plný mesiac	12. augusta	
Posledná štvrt	20. augusta	

P	U	S	Š	P	S	N
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

PRÍSLOVIA

Aký je august spočiatku, taký je už do konca.
Cím väčšie kopce mravce naznášajú, tým väčšiu zimu prorokujú.

Co júl a august nedovari, to september nedosmaží.

Pekné dni Vavra a Bartolomeja peknú jeseň sľubujú.

Sucho na Bartolomeja nádej na mrázivu zimu.

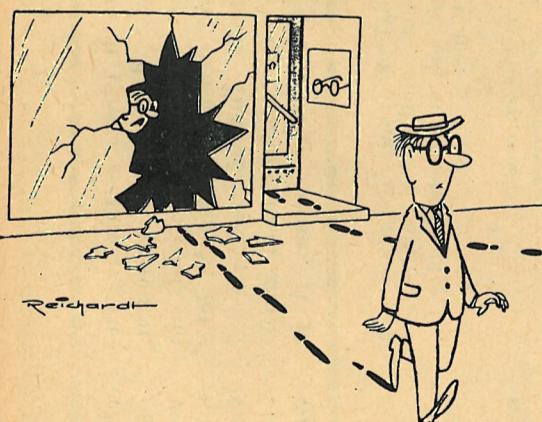
Na Vavra dostáva kapusta veniec, na Tadeáša dostáva klobúk, na Jacka z nowej pšenice mimo placky.

Milí čitateľia, ako ste už iste spozorovali v júlovom čísle „Života“ na str. 1 omylom sme podali, že I. cenu na prehľadke oravských súborov získal súbor z Piekielnika. Zatiaľ I. miesto medzi divadelnými krúžkami získal súbor z Podvilkia avšak súbor z Piekielnika získal I. miesto medzi hudobnými súbormi, fotografiu hudobného súboru nemáme. Prosíme, aby ste nám omyl prepäčili.

HUMOR

OKULIARE

Povedz mi môj milý z čoho chceš žiť s mojou dcérou?

RADY • PORADY • RADY • PORADY • RADY

KOŁOWACIZNA OWIEC

Kołowacizna owiec jest chorobą pasożytniczą i występuje szczególnie tam, gdzie nie odrobacza się psów pasterskich i nie prowadzi walki z bezpańskimi psami. Choroba wywołuje pasożyt zwany wągrém mózgowcem. Ma on postać pęcherza i umiejscawia się w mózgu owiec powodując nieleczalną chorobę. Wągr rośnie bardzo powoli. Po osiem tygodniach osiąga wielkość orzecha włoskiego; tasiemec jaki z niego wyrasta osiąga długość 40 cm. Czlonki tego właśnie tasiemca wydalane z kątem psa ulegają rozpadowi a zawarte w nich jaja zarazują trawę na pastwiskach, wodopoje i ścieki. Owce zjadając taką zarażoną trawę lub pijąc wodę zarażają się same. Jaja po szeregu przeobrażeń podczas wędrowki z

LEKARZ
WETERYNARII

krwią, dostają się do mózgu, gdzie wyksztala się znany nam już wągr. Roczne i młodsze owce zapadają łatwiej na tę chorobę, po roku stosunkowo rzadko. Choroba rozwija się najczęściej jesienią i zimą, w 4–6 miesiącach po zarażeniu.

Pasożyt usadzając się w mózgu powoduje trwałe zaburzenie nerwowe. W przebiegu całej choroby można wyodrębnić dwa okresy chorobowe. Pierwszy w 7–14 dni po zarażeniu, charakteryzuje się objawami ostrego zapalenia mózgu. Po tym okresie występują

pierwsze wyraźne objawy kołowacizny, trwające 8–10 dni. Owce stają się osciwale i odchodzą od stada. Często mają chwiejny chód, nie reagują na otoczenie. Oczy są przekrwione, głowa najczęściej opuszczona. W drugim okresie po 3–7 miesiącach po pierwszym występują już trwałe objawy kołowacizny, wywołane uciskiem pasożytu na mózg. Owca przestaje jeść i jest silnie wychudzona. Oczy ma szeroko otwarte i nie reagują na otoczenie, zgrzyta zębami oraz ślini się. W ruchu nagle zatrzymuje się, stoi często godzinami z opuszczoneą głową. Przez cały czas owca wykonyuje bezcelowe, niezależne od woli ruchy. Często kręci się w kółko, wykonując tak zwane ruchy maneżowe. Niekiedy zarzuca głowę na grzbiet lub opuściwszy ją ku dołowi biegnie

bez celu do przodu. Ostatnie stadium choroby obserwuje się późną zimą i na początku lata. Trwa ono 1–2 miesiące.

Objawy kołowacizny są tak charakterystyczne, że nie sposób nie rozpoznać jej. Leczenie w tej chorobie nie ma praktycznego znaczenia. Dobre wyniki daje tylko chirurgiczne usuwanie wągrów. Należy w związku z tym zwracać baczną uwagę na zapobieganie. Należy nie dopuszczać do zarażenia psów przez danie im jedzenia głów owiec dotkniętych kołowacizną. Głowy takie trzeba spalić. Owce chroni się przez systematyczne odrobaczanie psów zarażonych tasiemcem. Należy tu liczyć się z możliwością przenoszenia tego pasożytu przez dzikie zwierzęta, np. lisy.

DR HENRYK MĄCZKA

CEUKOR A SRDCE

Britskí lekári dávajú cukor do súvislosti s chorobou srdca. Cukor, nie živočičné tuky, sú vraj dieletickou príčinou koronárnej srdcovnej choroby. Cukor, ktorý si dávate do kávy, čaju, ktorý používate v koláčoch, cukríkoch, čokoláde a zmrzline...

Prof. John Judkin z katedry výživy na londýnskej univerzite rozvádzá túto svoju teóriu v najnovšom čísle lekárskeho časopisu „La. cet“. Na skupine pacientov s cievnymi onemocneniami dolných končatín v dôsledku artériosklerózy dokázal rozdiel v spotrebe cu-

LEKÁR

kru v porovnaní so zdravými ľuďmi.

Teória tukov je už desať rokov stará. Spočívala na skutočnosti, že úmrtnosť, spôsobená koronárnou srdcovou vadou, bola v rôznych krajinach súbežná s národnou spotrebou tuku. Bohaté obyvateľstvo, Američania, Briti, Kanadania jedia viac tukov, majú oveľa vyššiu stupeň tuku v krvi a oveľa častejšie trpia na koronárne choroby

srdca ako chudobnejšie obyvateľstvo.

Zvýšená spotreba uhľohydátov sa nezistila. Prof. Judkin však pri bližšom skúmaní spotreby uhľohydátov zistil, že procento škrobov klesajú značne v bohatých krajinách, zatiaľ, čo spotreba cukru stúpa práve tak, ako spotreba tukov.

Pokiaľ ide o národnú spotrebu, oboje, tuky aj cukor ukazujú ten istý vzostupný trend a ten istý vzťah v pomere k úmrtnosti z koronárnej srdcovnej choroby. Ktorý z nich (tuky či cukor) ukazujú užšiu súvislosť u

individuálneho pacienta?

Stúdia prof. Judkina bola veľmi jednoduchá. Podrobil skúške 20 mužov, ktorí utrpeli koronárny záchvat v predchádzajúcich 3 týždňoch, 25 mužov s cievnymi chorobami nôh a 25 zdravých mužov. Všetci sedemdesiatí boli vo veku od 45 do 66 rokov. Cukor sa meral podľa množstva konzumovaného v čaji. K tomu pripomítal prof. Judkin obsah cukru v potravinách, ktoré sa konzumujú pravidelne: koláče, čokoláda, cukríky, zmrzlina atď.

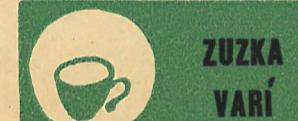
Zapečený karfiol

Hlavku karfiolu rozoberieme na malé kúsky, umyjeme a v slanej vode uvaríme. Uvarený karfiol precedime a poukládame pekne do vymastenej nádoby, posypeme ho upraženou strúhankou, zalejeme smotanou a zapečieme.

Rebarborový koláč

16 dkg hladkej múky, 5 dkg cukru, citrónová kôrka, vanilka, 10 dkg masla, 2 žitky, 50 dkg rebarbory, 15 dkg cukru, 3 dkg hrozienok, 5 dkg strúhanky, 2 dkg masla, ½ vajcia na potrebu.

Do preosiatej hladkej múky pridáme cukor, citrónovú kôrku, vanilkú, posekané maslo, žitky a urobíme hladké cesto, ktoré dáme na pol hodiny do chladna odpočínať. Potom ho rozvalkáme, vykrojme a vložíme do tortovej formy. Okraje obrúbime šúfancom cesta. Koláč dáme do rúry napoly upečť. Potom ho vyberieme a položíme na sparenú rebarboru, pokrájanú na drobné kúsky. Posypeme cukrom, hrozienkami a osmaženou strúhankou. Koláč dopečíme v dobre teplé rúre. Upečený zdobíme snehom. Sneh: 15 dkg cukru kryštálového pokropíme vodou a uvaríme na sirup. Vyšľaháme zo 4 bielkovinu tuhý sneh, do ktorého pomaličku

ZUZKA
VARÍ

čky zašľahame uvarený cukor. Snehom koláč natrieme a chvíľu necháme v rúre zapiecat.

Pórík s vajíčkom

Na 1 vajce dáme asi 10 dkg pôriku. Očistený pôrik nakrájame na silnejsie kolieska a podušíme ich na masle. Podľa potreby podlievame vodom. Mäkký pôrik zalejeme rozbarkovanými posolnými vajíčkami s trochou čierneho korenia. Ked vajcia stuhnú, celé posypeme na drobno posolenný zelený petržlenom. Podávame so zemiakmi alebo s chlebom.

Spagety na taliansky spôsob

Asi 250 g spaget uvaríme v osolenej vode. Dobre ich scídime a dáme do vymastenej ohňozdornej misy. Dve vajíčka rozbarkujeme v mlieku, pridáme na drobno posolenný zelený petržlen, nastrúhaný tvrdý syr a miere v rúre zapečieme. Spagety potom opatne vyklopíme na misu, do

stredu dáme karfiol, uvarený v slanej vode a podávame.

Varený petržlen ako karfiol

Dužnatý koreň petržlu uvaríme v slanej vode. Odkvapíme posypeme opráženými omrvinami a rozpráženým maslom.

Petržlenové halušky

Zamiesime cesto ako na rezance a vmesíme doň na drobno posolenný petržlen. Nakrájame na širšie rezance a uvaríme v slanej vode. Precedené polejeme maslom a podávame s cviklou alebo s hľavkovým šalátom.

Petržlenová omáčka

Na masle urobíme svetlú záprážku, zalejeme vodom a súčasne pridáme jemne posolenný dužnatý koreň petrželu. Zmes necháme povariť a ked je už omáčka na hladko rozbarená, prilejeme do nej trochu sladkého mlieka, podlá chuti cukru a oksylíme ju ciestrou žľabou. Omáčku môžeme dočutíť muškátovým kvetom a podávame ju k varenému hovädzemu mäsu so zemiakmi.

Petržlenové rezne

Dužnatý a očistený koreň petržlu pokrýjeme na širšie plátky. Plátky hrubé asi 1 cm uvaríme v slanej vode a napolíme uvarené necháme odkvapíť. Obalujeme ich v muke, v rozľahom vajci a nakoniec v omrvinách. Vyprážame ich na oleji do zlatova. Podávame ich so zemiakovou kašou, kvasenou uhorkou alebo paradajkovým šalátom.

Letná polievka z prelisovanej zeleniny

Na drobno pokrájanú veľkú cibulú usmažíme na lyžici oleja alebo masti. Pridáme 25 dkg drobno nakrájaného špenátu, posolíme podľa chuti a dusíme. Zvlášť dusíme. Zeleninu zmiešame, podlejeme 6–7 pohármami vody a povarieme 6–10 minút. Potom prelišujeme svetlú záprážku z dvoch lyžíc múky a 2 lyžíc tuku, ktorú podlejeme pohárom mlieka. Zmiešame s prelisovanou zeleninou a povarieme 8–10 minút. Podľa chuti posolíme a zapravíme vajecným žltkom rozbarkovaným v polovicu pohára smotany. Polievku podávame s vajcom uvareným natvrdo a pokrájaným na štvrtky.

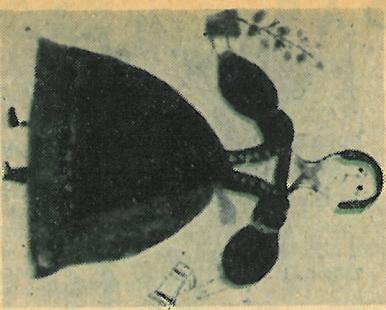
ŽIVOT CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

Czechosłowackiego Stowarzyszenia Kulturalnego Redaguje Kolegium. Redaktor Naczelny — Adam Chalupec. — Z-ca Red. Nacz. — Marian Kaškiewicz. Opracowanie techniczne — Jerzy Nocuń. Nadesłany rekwirow, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „PRASA KRAJOWA” RSW „PRASA”, Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES REDAKCJI: WARSZAWA, AL. JEROZOLIMSKIE 37. TEL: 21-15-41, 28-22-81.

Zamówienia i przedpłaty na prenumeratę przyjmują do dnia 10 miesiąca poprzedzającego kwartał — urzędy pocztowe, listonosze i placówki „RUCHU”. Można również zaprenumerować pismo dokonując wpłaty na konto PKO nr 1-6-100020 CKPIW „Ruch” Warszawa, ul. Wronia 23. Ceny prenumeraty: kwartal: 3 zł., półroczna: 6 zł. roczna 12 zł. Prenumerata za granicą o 40% wyższa. Zamówienia za zlecenie wysyłki za

NA SVOJSKÚ NÔTU

PIESNE

Ušnize dietatko usní dobrým sníčkom,
Bude sa ti smievať so zlatým nebíčkom".

Horalska piesň o Mikuláši, známon z po-
pravy Jánosíka roku 1713. Je to horko
ironická piesň.

"Mikuláš, Mikuláš ty si piękne miasto
Do tobie przestrone, ale u tobie ciasto.

Mikuláš, Mikuláš, mikulášske mostek
Tam się potykać, śwarznych chłopów kostek".

A tu je zasa polska piesň o Orave:
"Oda Oravy dozorcz tazie
Już mój miły nie przyjdzie;
Przyzsediby on, moj Boże,
Przez zie drogi nie moze..."

A to ešte slovenská piesň, ktorú poznáme
aj v Poľsku:

Taký sa mi chlebik udal, že pod kôrou kocúr
dudal zo stredky mi voda tiekla a zpod kôrky myš
utiekla.

Alebo fragment ešte inej:
Boha láska bola, pokým šubunka bola,
Svätka sa minula, láska pominiula...

Každá pesnička obsahuje konkrétnu náplň.
Netreba byť znalcom, aby sme pochopili
o akých situáciach vravia ľudové piesne.
Sú veselé, smutné, tahané, pochvalné, ha-
sičká, pozorujeme typické prenikanie kul-
túry, jej spracovania a spriestupnenia
širokým vrstvám obyvatelov.

Vela slovenských piesní je podobných pol-
ským, pozorujeme typické prenikanie kul-
túry. Zabudnutý uz. basník Józef Dunin-
Borkowski (1809—1843) napísal prekrásnu
poehvalu slovanských piesní, tých „jednej
matere dcér“ vraviac že v ich znení vystu-
pujú:

"Polskie ptace i pioruny,
I śpiewanych Czechów piosenki pieczęte,
I ruskie dumki, kukulki tąskiwie,
I szelést skrzycząc ortów Czarnogóry,
Sokotow Serbii mitożne kultenie
I męscı klekot bojowni pióry,
I głos Dalmatii pomorski, ponury
Mite poranne Kroatka marzenie
I pieśń Stowaka cieka i domowa

Szczęsny poeta, kto was wszyskie razem
W goręcej pieśni wykocha, wypieści,
I dusze waszym nastroi obrazem."

Ľudová piesň mala veľký vplyv na lite-
ratúru, bola prameňom umeleckej poézie.
Milovali ju Mickiewicz a Kollár, nedovo-
rovali — ako sa tomu vraví „zabúdať ľudové
piesne“.

Pripomene si fragmenty troch piesní,
slovenskej, pojskej z Oravy a horalskej,
v ich pôvodnom znení. Ako prvý, fragment
peknej slovenskej uspávanky:

"Ušnize mi, usnij, aspoň jeden snieček,
Prejde ta kolombat z neba andefiek.

Spievaj si slávičku v zelenom hajčiku
i ju si zasipiem idúc na tráviku.

Prehliadky spisiských alebo oravských
súborov sú dnes dozvukom nádhery
dávnych ľudových tradícii. Vyjadrujú
to, čo sa zachovalo v pamäti, čo bolo
zapisané a odovzdané pokoleniam.
Veľkou zásluhou Československej kul-
turej spoločnosti je kultivovanie dnes

Klasickou hudbou, ktorá hrala na svad-
bach a zabavach bola tzv. „banda“. Hrala
na nástrojoch smyčkových a dychacích. Vedú-
cim súboru bol primáš t.j. hrajúci na prvých
huslach, ďalej boli dva kontraši (druhé
husle), ďalej piščelista menovaný tiež klari-
netistom alebo trubelantom, ako aj basista.
Basy menovali tiež barborou. W. Bobok
udáva že pišomné pramene o slovenských
hudobných nástrojoch sú veľmi skromné.
Uvádzá, že v Detve pastieri hrajú — fuj-
ajú, na dlhej fuiare. Je päť palcov dlhšia
ako hrájúci a široká 1 dcm. Urobená je
z iby alebo bezu. Zakončená je dlhou 30 cm
pišťalou zvanou tiež dutca. Pastieri zase
hrali na drumlini (drumbla). Kravari na trubé
z lyka. Gajdy ďžže dudy sú už na vymreté,
za to husle sú veľmi rozšírene. Predstavne si,
že práve taký detviansky pastier zahral na
fujaru a po holach zaznela piesň:

Dievčatko malá si, rúbia ta valasi
kebys bola vŕšia, rúbiť by ťa bača.
Moje oči sviile, ako sviou nebe;
Vovedz mi šuňajko, či sa rúbím tebe?

Z iných slovenských tancov A. Bobok
uvádza čardáš, ktorý menujú bystrý, frisiký,
frisiká či rezký ako aj iné menej známe
tance. Pripomína, že na Myjave pred I.
svetovou vojnou staši ľudia tancovali tanec
pomenovaný starosvetská. Mládež ho už
vtedy nepoznala. Tanečná skupina jedného
muža a dvoch žien tancovali v tomto tanci
rozličné figury. Iným tancom je verbunk,
ktorí tančujú len muži s flaškou vína v ruke.
Charakteristickým tancom je tiež tzv. ko-
báňa. Tančujú ho muži bez topánok a
kabátov tvoriac hviezdu obrátenú k sebe
nohami. Už vtedy pred vojnou etnograf spo-
mína, že úplne zanikol tanec pomenovaný
sub regula.

Spomedzi detí zvolený tzv. „PES“ nahára
utekajúcich. A keď slinko sa schováva za
mraky, deti mu stubujú stále nové jedla, len
aby sa vrátilo. K podobným hram W. Bobo-
k počítia zábavu mladých dievčat pome-
novanú „na Helušku“ alebo „na Laliju“,
alebo „na Dunaj“. Dievčata držia sa za ruky,
chodia, spievajú a „Heluška“ mimikou rúk
odtvára obsah pesničky.

Heju — heju — hefuška!
Nalej si vodičky, zakňaj si ušičky...
Umýj si lišku, ako dve jabičky...
Príhľad si hlavice, ako makovičku...
Obívaj si boty, zajtra do rotopu.

Vyndi von z Dunaja, zase do Dunaja...

Slovenským tancom je odzemok. To zna-
mená, že sa ho tančuje od zeme. Predpo-
klada sa, že vznikol z nejakého vojnového
tanca. Ten kto ho tančuje musí byť veľmi
šíkovný a silný. Je to tanec typický pre
mužov. Tančuje sa ho pri hudbe gajd. Vy-
skakuje sa nohor a lame kolera t.j. opierajúc
sa rukami o zem obracia sa telo o 180 stup-
ňov a stáva na nohy. Pritom sa spieva:

Pozá bučky a ktačaj, tančuj súhaj, kijms mladý,
V rukach sa drží pri tanci valaška, ako pri
polskom „zbojnickom“.

Odmien má tiež vela iných pomenovaní
napr.: „poza bučky“ od slov pesničky, „pod

tradicí ľudových piesní a tancov, ľu-
dových zábav a divadiel. Je pravdou,
že je to len v skromnom meritku, ale
preto tým viac zaslúži si uznanie, lebo
predsa slovenské ľudové tradície sú
prekne, bohaté na folklór, majú zauji-
mavý obsah a umeleckú formu. A je

hajdých“ od hajduchovania zbojníkov pod
sibenicou na ktorej mali byť o chvíli obe-
sení. Krásne a takom odzemku piše A.
Sládkovič v Detvane:

„...Najpre voľným krokom chodi,
Zrazu sa uhne, hor sa vysúhne
A tak do týroch vrchov skočí,
Po štvrtý raz sa k pažiat prihne,
Zavriť sa zatočí:
Na prstoch nohy zase sa vystrie
Klobúk pritisne na oči bystre
A vňto si poskucuje,
Vateškou medzi nomy prepietá,
A nad hlavou prekrucuje.“

Ide baran po moste, vlecie dudy na chvoste,
Kaže taeš barane? Do kostola moj pane.
Co tem párové robia? Stejých do vody vodia...“

Kto by si nepamätał libretto hry „na ba-
ranu“ ostatne znamaj aj v Poľsku.

„...Najpre voľným krokom chodi,
Zrazu sa uhne, hor sa vysúhne
A tak do týroch vrchov skočí,
Po štvrtý raz sa k pažiat prihne,
Zavriť sa zatočí:
Na prstoch nohy zase sa vystrie
Klobúk pritisne na oči bystre
A vňto si poskucuje,
Vateškou medzi nomy prepietá,
A nad hlavou prekrucuje.“

Hra „vitamie slinka“ počíta sa medzi po-
zostatky poľanských obradov. Deti sa hrajú
túto hru v prvý jarný slniečny deň. Má
nasledujúci príbeh. Deti skátu z pece a bee-
hajú pred domom spievajúc:

*Sincej pod na noše ňoko, dáme ti užíčko:
zabijeme Jatovíčku, tebe dámē položičku:
ak ti bude malo, este ti idetúmo.*

Hra „vitamie slinka“ počíta sa medzi po-
zostatky poľanských obradov. Deti sa hrajú
túto hru v prvý jarný slniečny deň. Má
nasledujúci príbeh. Deti skátu z pece a bee-
hajú pred domom spievajúc:

Heju — heju — hefuška!
Nalej si vodičky, zakňaj si ušičky...
Umýj si lišku, ako dve jabičky...
Príhľad si hlavice, ako makovičku...
Obívaj si boty, zajtra do rotopu.

Vyndi von z Dunaja, zase do Dunaja...

Hra a zábavy

Ako obyčajne aj tentokrát vrele
prosíme našich čitateľov, aby nám do
redakcie posielali opisy starých tancov
zriedkavých ľudových piesní, popisov
hier a zábav ako aj spomienok na túto
tému. Tiež listy budeme uverejňovať
v „ŽIVOTE“.

velká škoda každej melodie či piesne,
na ktoré sa zabúda. Preto chceme
v doluvedenom materiale priopomieniť
— ako to volakedy na Slovensku bý-
valo — na základe práce známeho
etnografa W. Bobka p.n. „Lud Slo-
wacki“.

spac. MB

na ktoré sa zabúda. Preto chceme
v doluvedenom materiale priopomieniť
— ako to volakedy na Slovensku bý-
valo — na základe práce známeho
etnografa W. Bobka p.n. „Lud Slo-
wacki“.

ide baran po moste, vlecie dudy na chvoste,
Kaže taeš barane? Do kostola moj pane.
Co tem párové robia? Stejých do vody vodia...“

Kto by si nepamätał libretto hry „na ba-
ranu“ ostatne znamaj aj v Poľsku.

„...Najpre voľným krokom chodi,
Zrazu sa uhne, hor sa vysúhne
A tak do týroch vrchov skočí,
Po štvrtý raz sa k pažiat prihne,
Zavriť sa zatočí:
Na prstoch nohy zase sa vystrie
Klobúk pritisne na oči bystre
A vňto si poskucuje,
Vateškou medzi nomy prepietá,
A nad hlavou prekrucuje.“

Hra „vitamie slinka“ počíta sa medzi po-
zostatky poľanských obradov. Deti sa hrajú
túto hru v prvý jarný slniečny deň. Má
nasledujúci príbeh. Deti skátu z pece a bee-
hajú pred domom spievajúc:

*Sincej pod na noše ňoko, dáme ti užíčko:
zabijeme Jatovíčku, tebe dámē položičku:
ak ti bude malo, este ti idetúmo.*

Hra „vitamie slinka“ počíta sa medzi po-
zostatky poľanských obradov. Deti sa hrajú
túto hru v prvý jarný slniečny deň. Má
nasledujúci príbeh. Deti skátu z pece a bee-
hajú pred domom spievajúc:

Heju — heju — hefuška!
Nalej si vodičky, zakňaj si ušičky...
Umýj si lišku, ako dve jabičky...
Príhľad si hlavice, ako makovičku...
Obívaj si boty, zajtra do rotopu.

Vyndi von z Dunaja, zase do Dunaja...

Hra a zábavy

Ako obyčajne aj tentokrát vrele
prosíme našich čitateľov, aby nám do
redakcie posielali opisy starých tancov
zriedkavých ľudových piesní, popisov
hier a zábav ako aj spomienok na túto
tému. Tiež listy budeme uverejňovať
v „ŽIVOTE“.

velká škoda každej melodie či piesne,
na ktoré sa zabúda. Preto chceme
v doluvedenom materiale priopomieniť
— ako to volakedy na Slovensku bý-
valo — na základe práce známeho
etnografa W. Bobka p.n. „Lud Slo-
wacki“.

ide baran po moste, vlecie dudy na chvoste,
Kaže taeš barane? Do kostola moj pane.
Co tem párové robia? Stejých do vody vodia...“

Kto by si nepamätał libretto hry „na ba-
ranu“ ostatne znamaj aj v Poľsku.

„...Najpre voľným krokom chodi,
Zrazu sa uhne, hor sa vysúhne
A tak do týroch vrchov skočí,
Po štvrtý raz sa k pažiat prihne,
Zavriť sa zatočí:
Na prstoch nohy zase sa vystrie
Klobúk pritisne na oči bystre
A vňto si poskucuje,
Vateškou medzi nomy prepietá,
A nad hlavou prekrucuje.“

Hra „vitamie slinka“ počíta sa medzi po-
zostatky poľanských obradov. Deti sa hrajú
túto hru v prvý jarný slniečny deň. Má
nasledujúci príbeh. Deti skátu z pece a bee-
hajú pred domom spievajúc:

*Sincej pod na noše ňoko, dáme ti užíčko:
zabijeme Jatovíčku, tebe dámē položičku:
ak ti bude malo, este ti idetúmo.*

Hra „vitamie slinka“ počíta sa medzi po-
zostatky poľanských obradov. Deti sa hrajú
túto hru v prvý jarný slniečny deň. Má
nasledujúci príbeh. Deti skátu z pece a bee-
hajú pred domom spievajúc:

Heju — heju — hefuška!
Nalej si vodičky, zakňaj si ušičky...
Umýj si lišku, ako dve jabičky...
Príhľad si hlavice, ako makovičku...
Obívaj si boty, zajtra do rotopu.

Vyndi von z Dunaja, zase do Dunaja...

Hra a zábavy

Ako obyčajne aj tentokrát vrele
prosíme našich čitateľov, aby nám do
redakcie posielali opisy starých tancov
zriedkavých ľudových piesní, popisov
hier a zábav ako aj spomienok na túto
tému. Tiež listy budeme uverejňovať
v „ŽIVOTE“.

velká škoda každej melodie či piesne,
na ktoré sa zabúda. Preto chceme
v doluvedenom materiale priopomieniť
— ako to volakedy na Slovensku bý-
valo — na základe práce známeho
etnografa W. Bobka p.n. „Lud Slo-
wacki“.

ide baran po moste, vlecie dudy na chvoste,
Kaže taeš barane? Do kostola moj pane.
Co tem párové robia? Stejých do vody vodia...“

Kto by si nepamätał libretto hry „na ba-
ranu“ ostatne znamaj aj v Poľsku.